КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

(С В Е Т)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лаххехьарча Советен Министрий Советен орган

Орган Чечено - Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР.

ГАЗЕТА АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ | № 57 (4546). | ШИНАРДИ 12 май, 1970 ш. | Мах 2 кап.

Грозненски нефтемеслозавода установкашто юкъе хьалха латтарен я АВТ установка. 4 бетта план 6 ди хьалха цуьнга кхочушъйй установкин коллективо.

СУРТА ТIА: Широков Александр колонна боаргхьа хьожуш воал.

И. Пленов сурт.

УЗБЕКСКИ ССР. Чарвакски ГЭС хьалъеча гIишлошъеча коллективо хьанал хьалха кхочушъбй бяь бетта план. Плотинега дIаккхий 600 эзарне метта 800 эзарнел совгIа кубометр грунт.

ВIашагIйоккхаш латт хьалхара турбинаш. ХIорана 150 эзар киловатт низ бола йиъ агрегат хургья плотина соцадьеча. Чирчик яхача хи низаца болх беш, ГЭС хьалхара оргIа укх шера болх ба йолалургья.

СУРТА ТIА: вIашагIйоллеш латт хьалхара агрегат.

Р. ШАМСУТДИНОВА сурт. ТАСС фотохроника.

КХОАЧАМ БОЛЛАШ КИЙЧДЕРГДА ВАЙ ДОАКЪАР

Дикача къахьегама толамашца вакъиблахьар вай республикера дукхагIа бола хьайбаш леладераш В. И. Ленин вiь 100 шу дузача дена. Цар ханал хьалха кхочушдир хьалхарча квартале пачхьалкхенга хьайбай продукташ йоалхара план. кIеанга даи вай заготовительни пунктаашка лаьрхIачул дукхагIа дулх, шура, фуаш дIаечудеина боахамаш.

Цхьабакъала аз юбилейни шера тIаийца доккхий социалистически дехлараш кхоачешдача бьакха хьаллара гIа мара бац. Цу гIулакха воаш белгалдаьча довзоп та кхачара, хьайбай продукташ йоалхкаген кийчъелтен алсамдаххкара чIоагIа оарцагIдолла а кхы а дукха къахьега а дезаргда.

Массанена а хоаш долча тайпара, хьайбай а кез тIарча оалхаарий а продуктивность лакха хилийтара эша керттера хьалаш, общественни производства аз дакъа дегIалоадара дард тешшаме йола доакъара база хьа ма да. Кхоачам боллаш тайптайпара доакъар Iалашдара мел эшар, бакъонца йола торонаш йолаш я вай республика колхозашки совхозашки. ХIапа хьалхашка латта деккар аз царех кхетамца пайда эцар, оргга резерваш юкъе йоалаяр. Доакъара база чIоагIъяра къахьегамхой оарцагIбахар шоай керттерча декхарех цаI лерхIаш йола партийни советски организацеш, юртбоахама органаш я цу гIулакха хьалха латта а из болх вIаштIехьбаккха а безараш. Уж ба шера а кхы дукхагIча хана а тоъал доакъар Iалашдара социалистически яхь йоаржаб озараш, шортта йол, силос, чы, фуъ Iалашдара бовхамашка болабенна къоаскам вIаштIехьбаккха безараш.

Укх бIаьсти дикка балхаш хьаьд республика колхозашкеи совхозашкеи доакъара культураш хьуякъаьра. НоквIIдолча боахамаша дикка дукхагIа дIайийнай укх шера керттера доакъара культураш, хIаьта хьалха латтача агротехника мяяххара царна гIулакх а ду. Из массанена а могадезаш дика гIулакх да.

Цхьабакъала хIанзалца вай даьр тешам боллаш йола доакъара база хьалра де дезарий юкъиг мара яц. Цудухьа дIадо йодеча хана колхозийи совхозийи кулгалхошта, юрта боахама специалисташта, беррига лаьтта лелалераш, хьалхашка латта тIехьатетте йиш йоаца деккар да доакъара культураш уж дIае йиш меллолча моттигашка дIаер, цар хьуякъам лакхагIа хилийтара де мел дезар дар, доакъар дукхагIа Iалашдара еррга торонех пайда эцар.

Къаьстта теркам тIабахийта беза хьажкIашта. Дикка йоккха майда дIалоаш цар укх шера колхозийи совхозийи кхашка, кIаьта царех дикка дакъа силосе йийна а е. Де дезар да хьажкIий кхашка ду деррига балхаш дика а агротехнически дикагIа йолча хьанашка а дар. ЛаьрхIа механизированни аесош я укх шера дукхагIйолча колхозашкеи совхозашкеи уж лелаяра вIашагIъеяна. Амма цхьадолча боахамашка тесса леладу аесош вIашагIйоххара а царна кулгалдара а гIулакх, кхетадац аз хьажкIаш лелерий къахьегам вIаштIехьбаккхара доал деш саг воацаш цу культура цхьанкха а-гектар хила йиш йоацилга а.

Цхьаьнкха а да боахамий кулгалхошеи специалисташеи кхетаде дезаш; гаьна да, пайда даьдIадийнар во хулаш да яхаш ца оакаш дала лаьтташ кхы ха дIа а ца йохийташ ахьа а аьха цар тIа доакъара культураш дIаелиза ярг ца хилар. Цу тайпара лаьттеш дукха да ПаьсареI, Малгобека, цхьайолча кхыча райошка. Иштта теркам тIабахийта беза дошаш товаран лоравран, дилла йиш йолча царна хий диллара, кIотаргаш тIом дIа а доллаш уж цIенъяра, баьпа подкормка яра, кхы балхаш дара.

ХIара боахаме Iилма маьъхкара леладо деза доакъар кийчдара гIулакх. Шерра дIайовзийта еза хьалха латтарий опыт, пайда эца беза доакъара культураш дIаера, уж лелаяра, «баьццара конвейер» хьаяра, даьгIенеш лелара культура лаккъяра, шоагIа юрта культураш дIаера хьакъехьарча а кхыча а Iилмахой рекомендацех. Партийни организацей деккар да доакъара база дегIайовлайра а чIоагIъяра а чаккхедахь мероприятеш цу хьакъехьарча план оттаяра гIулакх шоай бIаргхIал лоаттадар.

Доакъара база чIоагIъярах дуцаш дийцалийта йиш яц мангала кийчо яра гIулакх. Из бехктокъаме болх дIаболадала беза хегаьна яц, цудухьа сухал бе беза машнаш хьокха машинаш, тракторий йолхнгаш, холошдергаш, кхыйола механизмаш а инвентарь а кийчъяра. Цу гIулакха хIанзаькъа оарцагIдовла деза еррига зоненашкара боахамаш. Укх шера де йиш яц тхаьнига мангал тIехьадоал, «кийчо е кхувраса» яхаш ба гIар баьхьа долаш дIадахача шерашка цхьадолча боахамашта хийна зенаш.

Къаьстта теркам тIабахийта беза укх шера кийчду доарита доакъар дика хилийтара. ДогIа гIалл ультейтеш йол телхае йиш яц. ХIара боахаме вIаштIехьдаккха деза йол искусственни йокъаенга, ханнахьа кийчо е аьа хьалха хохкьа силос кийчъяра, витамини хьоар даккхара.

Хьалха латтарий опыто хьахьокхача тайпара, чIоагIгIа лоархIаме да доакъар кийчдара лаьрхIа бригадаш звеньяш вIашагIйоккхар. Царна эша техника а елча болх берий беза бевам тIабохийтаргбола материальни морально гIулакхаш а дика цу йоккха йоацача коллективай вIаштIехьдергда кхоачам боллаш доакъар Iалашде.

ЦIаккха ца хиннача тайпара хьинар айдейна ба укх деношка Нохч - ГIалгIайчен колхозхой, совхозий болхлой, юрта боахама специалисташ. Юрташкарча къахьегамхоша чIоагIгIа теркам тIабахийта Iомаю 1970 шера 22 апрелe Москве сьезадий Кремлевски Дворецa хиннача торжественни заседане материалаш, КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева доклад. Шеко яц юкъара хьайбаш дебадара а цар продуктивность лаккъяра а лард йола доакъера база хьаяра уж кхы а чIоагIагIа аиз тIабахийта фарцагIбаргхилар.

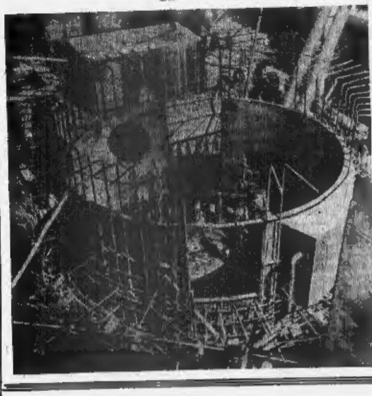

15 ЭЗАР СОМ КХОДАЬД

Оасаро къахьег Старогрозненски кIоарга тохкама бурув деттача контора болхлоша. Дукхьал апрель бетта задани совгIа 423 метр бурув а тохаш Хаян-Корта майда тIа междаьтта доахарашка ханал бутт хьалха № 54 йола скважина дIаенная мастера Марулин Анатоли бригада. «Дика къахьег бурув деттараша май бетте а, Олейников Леонида бригала № 666 йолча скважине тIехьара метраш бурув тохаш я. Каста цхьаьнкха скважина йолалургьа лаьттан чекашкера «Iаьржа доща» хьаузэа.

Къаьстта дика лел Борисе Ширвани коота латтача бригада гIулакхаш. Проектни кIоарга 4300 метр йолча № 63 йолча скважине бурув тохаш ба бригада болхлой. Май бетта задених дерригa а 170 метр бурув тоха дезаш я из коллектив. ХIаьта цо дукхьал хьалхарча барх1 дийнахь 80 метр техад. Бурув сихагIа тохаш, кхоабеш реагенташ, электроэнерги, кхыйола материалаш дIахийтарах дийнен бусц 15,000 сома мохьа средстваш кхою бурувдеттараша а. Бурувдеттарашта юкъерча яхье массадолча хьокхамецца хьалхара моттиг лелаю коммунист Буряков Алексей кулга латтача смена. Цул тIехьайнча Барышевски Идана смена. Дукха хIана ца эшаш май бетта задани кхоачашъаь бовла боахх уж.

А. ТИЩЕНКО.

Одесски шеэйни объединение Боровска цIерагIча керттерча хIамаш тегача фабрика боли Iилман ларда тIа боаккача доахте докъа лаьцар НОТ-а отдела штатерча социологаша, мугаматикаша, физиологаша, музыковедаша, психологаша.

Цар еннача рекомендацех конструкторашеи технологашеи хьайир керда конвейераш, оттайир оптимальни белха ритм, тоадир цахашара къахьегама хьалеш, пайда ийцер технически эстетика кхоачамех. Цхьайолча цехашка хьахий комфорта зовашк. Шин шера фабрика коллектив производстве объем а тIабоагIа пайда а шеззе лекхбаьб. Планал совгIа бель пайда кхабь миллионал тIехбьиннаб. Цо торо хилийтай дика а оасаре а къахьегача дикагIча болхлошта материальни стимулированга, нийчубакен культурно - бытовки гIирсаш хьалдарга дIаехийта кхоачам а болаш бекъонца йола фонд вIашагIтоха.

Фабрика еррига цехашца буьззам лоаттабу диспетчерски пульте гIолла. Табло тIа хьахетт дийнахь а бутт балабелча дена а арахеца продукце хьоккамаш.

СУРТА ТIА: Алла Александровна Бульба диспетчерски пульте.

И. Павленко сурт. ТАСС фотохроника.

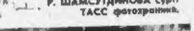

ХАЛКЪО БЕЛГАЛБАЬРАШ

-Новкъостий,-вай тахан чухала гулдена шоай дикагIбола новкъостий СССР Лаххехьарча Совета депутаталла харжа кандидаташ белгалбе, — аьлар самардийнахь Грозненски химкомбината партком секретара А. М. Космина шоай коллектива хоржамий хьалхара собрани хьаллаш.

Трибуна тIа воал № 131 йолча цеха начальника заместитель А. В. Жилин. Цо аьлар:

— Дерригача комбината коллектива цIерагIа № 669 йолча Заводской хоржамий округе гIолла СССР Лаххехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа кандидаталла оттае могаю аз № 131 йолча цеха аппаратчица Киргизова Татьяна Ивановна.

—Комбината могирхой цIерагIа, — аьлар дIахо къамаьл дьча № 45 йолча цеха йоккхагIйолча аппаратчица Н. И. Тюльпановас, — аз раьза хиина хьалоац Киргизова Татьянай кандидатура, тешаш тхо цо шийна тIадилла гIулакх дика дергхиларах.

Къамаьл ду № 25 йолча цеха начальника А. Я. Карпелова

— 7 шу хьалха тха цеха балха ера 18 шу дьныа Таня. Цу хана дена дукха болхе гоазалаш карарзаьл гоаза аппаратчик я из. Дукха беркате гIулакхаш карагIдаьннад цуьна: хьалхарчарца ялккхай коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи, комсомольски вожак йолаш хьаенай. Дукха эргалоаш хиннай Таний вахаре укх тIехьарча хана, из харжа хиннай городской районни Совета депутаталла. кхина еннай Ленински Юбилейни медаль. из дIанийцай коммунистически парта мугIарашка. Аз раьза йолаш могаю цун кандидатура депутаталла харжа.

ДIахо къамаьл даьча болхлоша а еррига комбината коллективо а раьза болаш могаю Киргизова Татьяна Ивановна № 669 йолча Заводской хоржамий округе гIолла СССР Лаххехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа кандидаталла оттае.

Цул тIехьагIа окружной предвыборни совещане вахa 60 дикагIболз болхло хорж собране. ХIаьта иштта депутаталла харжа оттаьча кандидате доверенеш я хержар.

* * *

Селхан дукха студенташ, хьехархой гулбеннабар Грозненски Къахьегама ЦIеча байракха орден лелаеча нефтяной институте. Уж вIашагIкхийттабар № 668 йолча Ленински хоржамий округе гIолла СССР Лаххехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа кандидат оттаве.

Хоржамашта хьалхара собрани хьайийллар института профкома председатела Селиванов Анатолий Константиновича. Цул тIехьагIа дош лу института ректора, профессора Сухарев Григорий Михайловича.

— Вайна массанена вовзаш ва гIоравьнна советски поэт Михалков Сергей Владимирович. КIоарга чулоацам болаш наха чIоагIа безаме тIеэцаш да цун поэтически сборникаш. Цудухьа Даьхено дукхаезза лакха мах беш белгалъяьхай цун творчество, Ленински хIаьта иштта кхоаза Пачхьалкхени премий лауреат ва из.

Аз предложени ду № 668 йолча Ленински хоржамий округе гIолла СССР Лаххехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа Михалков Сергей Владимирович кандидаталла оттаве.

Собране иштта къамаьл дир КПСС историе кафедра доцента Аллахвердян Леон Акопович, гIишлошъяра факультета III-ча курса студента Идигов Альвидe. Цу массане а шоаш къачаьлаш дешаш. Сухарева енна предложени хьаллоацар.

Собране гулбеннараша массавa раьза я волаш соцам бир Михалков Сергей Владимирович № 668 йолча Ленински хоржамий округе гIолла СССР-е Лаххехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа кандидат ве.

* * *

№ 668 йолча Ленински хоржамий округе чуйоагIа ГАРО завода коллектив а вIашагIкхийттар селхан хоржамашта хьалхарча собране СССР Лаххехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа кандидат оттаве.

Цар а нефтяной института коллективо санна шоай собране соцам тIаийцар лакхе белгалъяьккхача округе гIолла СССР Лаххехьарча Совета депутаталла харжа Михалков Сергей Владимирович кандидаталла оттаве.

СССР Лаххехьарча Совета хоржамаш дара йолча республикерча цхьайолча окружной хоржамий округашка селхан хоржамашта хьалхара совещанеш хилар. Хьалха предприятешка, колхозашка, совхозашка цу округех депутаталла харжара кандидаташ бара белгалъяь кандидатураш хьаллацар цу совещанешка, цул тIехьагIа хиннача цу округий комиссей заседанешка царех кандидаташ беш регистраци йир.

ДЕПУТАТАЛЛА БОЛЧА КАНДИДАТАШТА РЕГИСТРАЦИ ЯР

Селхан Шелковской района Червленская яхача станица культура Дворецa хилар СССР Лаххехьарча Совета Къамий Совета хоржамаш дара йолча № 675 йолча Наурски окружной комиссе заседани.

Цо соцам бир цу округе гIолла хоржамий хьалхарча собране Шелковски района «Коммунизмага бода никъ» яхача колхоза коллективо СССР Лаххехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа кандидат яьа трактористкана Белоненко Валентина Дмитриевнайна регистраци е.

Иштта шоай заседане гулбенна бар СССР Лаххехьарча Совета Къамий Совета хоржамаш дара йолча № 678 йолча Шаьлe окружной хоржамий комиссе членаш а. Цар массава раьза а волаш Шаьла райбольница коллективо хоржамашта хьалхарча собране цу округе гIолла СССР Лаххехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа белгалъяь лор Каспера Зайнап Закариевнин кандидат еш регистраци йир.

Иштта заседани хилар селхан СССР Лаххехьарча Совета Къамий Совета хоржамаш дара йолча № 672 йолча Грозненски сельски окружной хоржамий комиссе а.

Цу комиссе цхьа барт болаш Грозненски района № 3 йолча сомийн баьцадаарийн совхоза коллективо шоай хоржамий хьалхарча собране цу округах гIолла СССР Лаххехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа кандидат вара белгалваь Къилба-седа - Кавказа Краснознаменни военни округа командующи Алтунин Александр Терентьевич кандидат веш регистраци йир.

Цу дийнахь цу тайпара заседани хилар СССР Лаххехьарча Совета Къамий Совета хоржамаш дара йолча № 673 йолча Гудермесски окружной хоржамий комиссе а.

Комиссе членаша массава раьза а волаш Гудермесса района «Кавказ» колхоза коллективо шоай хоржамашта хьалхарча собране цу округе гIолла СССР Лаххехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа кандидат вара белгалваь колхоза тракторно-полеводчески бригада кулгалхо Арсанбиев ЯрагIи кандидат веш регистраци йир.

Надтеречни района «Знаменский» совхоза коллективо шоай хоржамий хьалхарча собране № 671 йолча округе гIолла СССР Лаххехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа белгалваь КПСС Нохч - ГIалгIай обкома хьалхара секретарь Апряткин Семен Семенович кандидат веш регистраци йир тахана.

Иштта шоай заседане гулбеннабар СССР Лаххехьарча Совета Союза Совета хоржамаш дара йолча № 416 йолча Гудермесски окружной комиссе членаш а.

Цар цхьа барт болаш Наурски района «Россия» яхача колхоза коллективо шоай хоржамашта хьалхарча собране цу округ гIолла СССР Лаххехьарча Совета Союза Совета депутаталла харжа кандидат вара белгалваь Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совета председатель Гайрбеков Муслим Гайрбекович кандидат веш регистраци йир.

Иштта заседани хилар селхан РСФСР-ера СССР Лаххехьарча Совета Къамий Совета хоржамаш дара йолча № 7 йолча Грозненски окружной хоржамий комиссе.

Комиссе членаш массава раьза а волаш В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкаьтта чакхдоахача завода коллективо шоай хоржамий хьалхарча собране цу округах гIолла СССР Лаххехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа кандидат вара белгалваь Советски Союза Маршал Конев Иван Степанович кандидат веш регистраци йир.

Цу дийнахь иштта заседани хилар СССР Лаххехьарча Совета Къамий Совета хоржамаш дара йолча № 669 йолча Заводской окружной комиссе а.

Цу комиссе цхьа барт болаш «Грознефтехимзаводы» объединене Грозненски химически комбинате коллективо шоай хоржамашта хьалхарча собране цу округе гIолла СССР Лаххехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа кандидат яра белгалъяь цу комбината аппаратчица Киргизова Татьяна Ивановна кандидат еш регистраци йир.

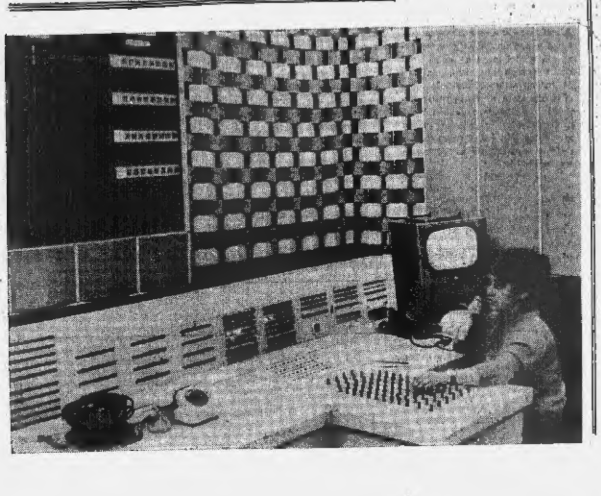

ТОРОНЕХ ПАЙДА ЭЦАШ ХИЛЧА

Хаоттама хьалаш во хиларах къаьстта хало тIаэттар соахк Гудермеса района «Кавказ» колхоза хьайбаш леладераша. Йоачаш ца хулаш ахка чакхдаларах дIададахача шера эшачох ах мара кийчдацар цар гIожа а моша а доакъар.

Иштта хьалаш нийсденна долчашехьа дика Iенгара даьхар колхоза хьайбаш леладераша доахан. Доакъара кхомбарах, рацион нийса оттаярах лакхлора хьайбай продуктивность. Укх шера биъ бетта итогашка хьежача соахк цу хаьарча лакхогIа я хьайбай продуктивность. Фермерча долхан продуктивность денгара денга лакхлуш йоагIаш хилар гуш да укх масалах. Февраль бетта тIехьарча декадаца нийсдича йиъ бIаь килограмм тIакхийттай дийнахьа бусц ферме йоаккха шура байнача бетта тIехьарча декаде.

Толамаш дахара доккха новкъостал' ду хьайбаш леладерашта юкъе яьржача социалистически яхьо. ХIара дорока, бежа Iу кийча ва новкъоста гIо де, шай гоазал массанена дIайовзийта. Цхьабакъда царех хIаране къахьегам тIабоазабаь ба хьалхале кхычунга ца яккхийтара, цин-ше дикагIа къахьегара. Ферма хьайбаш леладераша, юкъе яьржача тIаьхьа хьалхара моттиг яьккхай доакъаша Эльсиева Хадижата. Вюсурова Кужас. Шоаш гIулакх деча доахах хIара Iаттагара 1,2 центнер цхьайолча хана кхы совгIа а шура йоаккх цар дийнахьа бусц.

Кагий доахан Iенгара доахаш, цар продуктивность эша ца ялийтара чIоагIгIа низ тIабахийтабар Iаьсий леладераша я. Цудухьа низ болаш дегIа тоаденнен да укхазара Iаьсий. Дийнахьа бусц планах лаьрхIачул дикка дукхагIа дулх Iаккхет царна. Белгалде деза укх шера хьахилача Iаьсех цхьаьнкха тIера ца даьккилга а. Шин нийсархошта юкъера белгалъе безам ба аз Ханахмедова Шовда. Хьахиннача дийнахьа кхоацам боллаш оттаьча режимагIа Iомаду цо Iаьсий. Цудухьа укхазара дегIа тоаденнен хул а Iаьсий. ХIара дена юкъера лаьрхIача 700 — 750 грамм дулх тIаккхет цун Iаьсашта.

Доакха а хиина цна белча шийтара Iаьсий Дунгуева Ирзатига дIалу Шовдас. Цо а дика ду гIулакх цие леладеча Iаьсашта.

— Керттердар да Iаьсаша вIаминга долча хене деза Iомаьь самалаш йовзари, царга хьежжа кагийча хьайбашта гIулакх лоаттадари, — йоах Ирадата, Из бахьан долаш фермерча Iаьсашта дийнахьа бусц юкъера лаьрхIача тIаккхета дулх бархI бIаь граммал тIех доал хIанз — план шозза гаргга тIехкхоачашъю.

ХIанз чакхьаннай хьайбаш чулоаттаду ха. Бакъда халонаш кхы а дукха я. ШIаьхха баьца тIа даха йиш яц хьайбаш. ХIаьта из а кхоачам болаш а яц. Цудухьа дежа дахачара чудаьккача конвейрованни доакъар, силос тел доахаена. Продуктивность лакхъяра боккхача лоархIаме да доахана лошача доакъара подкормка лоаттаяр. Цу гIулакха хьалхе а кийчо яьар Ферма къахьегамхоша. Шоай баьццара конвейер тIара доакъар хьайбашта лоаттаде йиш йолаш ба уж.

Деррига Iай дена фермерча хьайбашта иштта дика гIулакх лоаттадаьх вар тоъо хинна пачхьалкхенга хьайбай продукташ йоахара планаш тIехкхоачашъе. Ферма хьайбаш леладераш декхарийла бар укх шера хьалхара йол бетта пачхьалкхенга 180 центнер дулх, 900 центнер шура йоаха. Дулх доахара ах шера план хIанзалехьа тIехкхоачашъяй. Даьхенга дIаккхаьчад 422 центнер дулх. Иштта дика оттадаьд шура йоаккхалга а. ХIанзалехьа ехкай бархI бIаь центнер шура. Шеко яц ах шера план ханал хьалха кхоачашъергхиларах. Дийнахьа бусц хIара Iаттагара йоаккха шура эйс килограммага кхоач. ХIара дена тIаккхеташ латт шура.

М. РАШИДОВ.

«Чеченингушводстрой» урхаллин коллективе дика къахьегарна белгалъяьлла Доможиров Виктор керта летта каменщикийн бригада. 70 квартира йолу цIа хьалдаш ба бригада беттахь. Юкъара дIалоьцIучу сменин норма 123,7 процент кхочушьо бригада. Къахьегаа дика болх бу каменщикаша Кагерманов Зулумхан Хадисова Салиматан.

СУРТА ТIА: каменщикаш Кагерманов Зэламхан, Хадисова Салимат, бригадир Доможиров Виктор.
И. Плиева сурт.

ШЕРА ПЛАН — БИЪ БЕТТА

Урус-Мартана районан «Красноармейский» совхозан кертера рузкъа хьакхарч ю. Уж лелаеш йолуьй чкхаш дукха ю йоццаш, совхоз йийкъачул тIехьагIа.

Юбилейин шера тIейоьлча декхараш кхочушдарна шайн ниц ла кхобаш къахьегаш ба совхозан хьайбаш лелабераш. Цудухьа хьалхарча квартала пачхьалкхенга дулх доккхара план 225 процент кхочушйина цар. ХIьата, «Халкъа бохамна производство торонах пайда эшалгатоадаран экономе режим чIогIъярен хьокъехьара» КПСС Центральни Комитета, СССР, Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ Центральни Комитета Письмо дувцаш собрание оттадар питилетка тIеххьарча шера 32 эзар сома мальта хIамаш кхом ба. Лоамаш дахIенашка доахан доажадаш царна тIеххетача дулха цхьан единицага дIадодар 5 процент лох а деш 3500 сом кходе. Хьакхарч кхоабача рационе бамы пера масса юкъе а йоалаь 200 тона концентраташ кхе, планал совгIа 600 хьакхий курск кхе оттадир.

Собрани хинначул тIехьагIа къахьегама овсарле кхы а лакхйир бохама хьайбаш лелабераша. Цудухьа В. И. Ленин ваь бIаьшу дузача ден сийна доккха совгIат де торо хилар цар. Пачхьалкхенна 8004 центнер дулх дIададар. ХIьата белгалдаккха доагIа, питилетка тIеххьарча шера планах пачхьалкхенга совхоза доккхе деза дулх 6000 центнер мара йоацийта. Цу тайпара, бохама хьайбаш лелабераша биъ бетта кхоачашъяьй пачхьалкхенга дулх доккхара шера план. Из теттара бокхха толам ба. Дика лохденад совхозе дулха центнерга дIадахар а. Ишта тIаккхетачал дулха центнерга планагIа дIададар доаккъар 8,8 центнер долча дIадахар 7 центнер доаккъар мара дац, хIаьта планах 3,46 сага ди дезаш хиннача 3,37 мера доладалар. Цудухьа центнер дулх даккхарга планах лаьрхIачул 27 сомаш 54 кепеги кIезигагIа дIадахар ахча. ХIаьта планал совгIа баьнна пайда 73 эзар сом ба.

Уж толамаш довхаш къаьстта дика къахьийтад Цакаев Ибрахима кулгалдеча шоллагIча отделенин хьайбаш лелабераша. Ишта, укх юбилейни шера кхоабача хьакхарашта хьалхарча квартала планах 1500 центнер дулх тIаккхетийта дезаш бар уж. ХIаьта хIаналехьа тIаккхийттар 3800 центнерга дIаккхоач. Цул совгIа пачхьалкхенга дулх доххара биъ бетта план хIаналехьа 300,8 процент кхоачашъяьй.

МалагIа къайла я цу хьохкамий?

Эггара хьалха беррига къахьегамхой шоай болх белаш, хоаш, декхараш довзаш ба. ХIаьта уж декхареш толамца кхоачашдара бахт цаI болаш, тIехьаккхачунна хьехамца, гIулакхаца новкъостал де кийча болаш, ба беза болх чакх ца баьккхача балхера дIа ца болхаш, хьинар кхо ца деш къахьегаш ба хьайбаш лелабераш. Балха тIехьаеиса а цхьаккха гIулакх доацаш балха ца воагIаш моттиг хилац царна юкъе. ХIаьта цамогаш хинна е кхыдола гIулакх долаш балха ва йиш йоацаш нийслой я, ше балха воагIаргвоацилга хоам ца беш вецац. Цул совгIа беррига хьайбаш лелабераш шоайла социалистически яхь баьннаб. Цу гIулакхо торо хулийт къахьегама овсарле лакхъе.

ГIулакх довзаш вIашагIъехкай кхообача хьакхарчий группаш я: хакага, доалага, уппахIеналга, фуига хьежжа. Цу гIулакхо торо хулийт хIаръ группа шин-шийн деакъара рационаца кхаба, эттагIа да кхыбола тIаьхьожам лоттабе а.

Белгалбе беза вир кхо ца бени къахьега хьакхарч лелабераш. Уж ба Подерега Павел, Волченко Максим, Куркин Борис, Капитанов Геннадий. Хьалхарча квартала планагIа 680 центнер дулх тIаккхетийта дезаш бар уж шоаш кхообача хьакхарашта. ХIаьта январен феврален шин бетта хьалхарча квартала план кхоачаш а я апрель бутт кхоачалушше 2000 гаргга центнер дулх тIаккхетийтар цар.

Дукха тIехьабисаш царел цхьаллагIча отделене хьакхарч лелабераш Гриченко Вера, Гончарова Нина, кхыбараш.

Доккхий толамаш доах шоай балха тIа доахан лелабеча бригада коллектива къахьегамхоша а. 530 бежан да цар лелабеш. ХIаьта хIара бежана денисн буси планагIа 400 грамм тIаккхетийта дезача 550—600 грамм дулх тIаккхетийт цар. Къаьстта дика къахьег Хамидова Тамарас, Тадушев ТIапага. Шоаш лелабечо хIара бежана денисн буси 630 — 700 грамм дулх тIаккхетийт шаьх хIарана.

Хьайбаш лелабераша хьайгача къина лаьха мах бу партен правительстван, В. И. Ленин ваь бIаьшу дузача ден сийна хиннача собранe царех 30 сага «За доблестный труд» яха Юбилейни медалаш елар.

М. ХАМАТХАНОВ.

ХЬОКХАМАШ КХЫ А ДИКАГIА ХУРГДА

Укх шера лакха социалистически декхараш тIейийцад Ачхой-Мартана районан «Самашкинский» совхоза кхоалагIча отделене шурий товарни ферма болхлоша. Цар дерзI план 460 тонна йолча 470 тонн шура яьккхи, планал совгIа пачхьалкхенга 8 тонн шура йоаккхи.

Укх шера хьалхарча «биъ бетта шура яккхарен из пачхьалкхенга йоаккхарен план тIехкхоачашъяьй ферма коллективо. ТIейийцача социалистически декхарех хIара Iаттагаба яккха лаьрхIар 400 килограмм йолча яьккхар 508 килограмм я, план 723 центнер йолча пачхьалкхенга ехкар 945 центнер я. Планал совгIа деккад уккхаза дулх а. ХIана бохаме лелаеча хIара хьайбана план 348 грамм йолча денисн буси юкъера лаьрхIача 500 грамм дулх тIаккхет.

Уж хьокхамаш доахача хьинар кхо ца деш къахьийтад районни Совета депутат йолча доярка Газиева Банатус. Социалистически декхарех цхьоалагIча квартала 450 килограмм шура яккха езача 582 килограмм шура яьккхар цо хIара Iаттагара. ХIаьта кIеналеш цо хIара Iаттагара яьккха шура 750 килограммага дIаккхач. Къахача доярка Умарова Зоис цхьа а дукхагIа яьккхай шура. Ишта, декхарашка лаьлача 691 килограмм яккха езача хIаналехьа 800 килограмм яьккхай цо. Дукха тIехьайисина шийн новкъостал Цветкова Галина а. ХIаналехьа 745 килограмм шура яьккхай цо хIара Iаттагара.

Дукха а ферме цу тайпара шоай балхах дика ца йоала доярхаш. Юбилейни шера хьалхарча квартала шоай декхар кхоачаш ца деш цхьаккха доярка йисаяц. ХIаьта хьинар кхо ца деш къахьег цар дIахо а.

МалагIа бахьан дIа доаркаша цу тайпара лакха хьокхамаш дахар? Керттердар коллектив барт тайпа йолга да. Графикага хьежача цхьаь-цкъа хиннадац ферме доярка бахьан доацаш балха ца йоагIаш е тIехьайнса. ХIаьта доахан лаьтIа моттигаш дилла а цIена хул. Цу совгIа ерригa ферма механизацийна я. Механизаца вардах ферма чура кхо, ишта чудахь доахьар а. Автоматически мелладу хьайбашта хий, болх беш я шура йоаккха автоматически устачовкаш. ХIаьта эггара кертера бахьан да чулаттана хана доахан дикача рационах кхабар. ХIара Iатта дийнахьа буси 30 килограмм силос, 3 килограмм йол, 2 килограмм витаминий хьоар, 8—9 килограмм барда лу. Цу беррига гIулакхаша торо хулийт доярхагара йоаккха шура лакхъе.

ХIана яра доажаду доахан. ХIаьта уж доажадара болгалъяккхача моттигехь цар ювча баьцех тийше а царгара йоаккхарйола шура а Цунах дика кхет бежа Iуй Саламов Тапен Керимов Оарци. Ноккха опыт йолаш ба уж, хIаьта шоай болх дика а бу. Цудухьа ферма коллектива юкъе доархIаш а сий дош а ба уж.

Ала хIама доацаш дикача фух да ферме кIаваз хьахнина Iаьсий, деррига 160 да уж. Церна тIаьхьожам лоттабу хьайбаш лелабераша Ведуга Мариас, Алисултанов Iабe, Махаев Мовлада. Дийнахьа буси хIара Iаснига 25 килограмм силос, 3 килограмм йоал, цхьа килограмм витаминий хьоари цхьа килограмм концентраташ луш, планах цхьан Iаснига 340 грамм тIаккхетийта дезача 500 грамм дулх тIаккхетийт цар.

— Доаха хьокхамаш лаьгI ца далийтарал совгIа дехгара - денга лакхде гIерташ къахьегарга оаха укх юбилейни шера дIахо а, — йоах совхоза зоотехника С. Тепсаева.

Х. МАГОМЕТОВ.

КЪАХЬЕГАМА БОАГГIАШ МАХ БАЬБ

Дуккхача хана деза Грозненски вагонни депо слесаралла болх беш ва Межидов Мовсар. Цистернашта, вагонашта ремонт ю цо. Шийн болх дика бовзача, йоккха опыт йолча Мовсарэ цхьаболчар йоагача хенах ах ца мара йоаця цистернана ремонт ец. Цхьаккха минута эса ца йовеш балха ханах биэза пайда эц.

Укх юбилейни шера къаьстта хьинар эйдеина къахьег вов. Межидова. Депо коллектива енний СССР машинальъа Министерстван профсоюза ЦК-н сийлен Дипла ма ехкач шоллагIа премии Ир совгIат доаккхаш коллектива къахьегача хинне дакъа лаьцар Мовсара. Хоаш из дий коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи яьхка мел хала да. Дика болх бола совгIа общественни вахара а доккха дакъа лоацаш хьта беза къычарел финалца белганоаккхаш вар. ХIаьта нов. Межидов иштталрех ва. Сий ца лоийташ лелаю цо шийна еина цIи. «Грозненски машиннальъа отделене дикагIйола вагонашта ремонт ер» яха цIи боагIаш енаяй Мовсара. Цхьаккха Iо ца воаккхаш цекъ сийлен Доска тIа доал цун сурт.

Цхьа дика оамал йоала Мовсара рачах. Производствах шийн доакъахьарча хIамах саппа дог дез цун зIамагачун а воккхачун а моллагIча хIаман цхьатара кхомбу. Цо шийгара телача хьехамо хьинар къахьегамхара белам совбаьх. Тамккха доаха толамаш а цунга хьежжа хул. «За доблестный труд» яха В. И. Ленина Юбилейни медалаш дуча хана депо собране эггара хьалха Межидов Мовсара цIи яьккхар. Шийн къахьегама иштта лакха мах барлацартен правительствен дег тIара баркал а оалаш дIахо йоадача хана кхы а дикагIа, овсарегIа къахьега дош делар Мовсара.

Ала деза, кIезига бац депо Мовсарца хьалхара моттиг къуйсараш. Уж ба «За доблестный труд» яха Юбилейни медалаш лелаш цистернаш юлараш Алиев ЯрагIи, Шалимов Василий, вагонашка хьежараш Баев Михаил, Петров Иван, Аксюкова Таисия. Цудухьа атта хургдац Мовсарь хьалхара моттиг лелаe.

Г. АНОХОВ.

Кхомбар—хIаране декхар!

БУРУВ ДУКХАГIА ДЕТТАРГДА

Дукха ца йоццаш Карабулакски буруы деттача контора бурувдеттарашен гIулакхерча наьхен шоай собране дийцар КПСС ЦК декабрьски (1969 ш.) Пленума соцам кховчашбарк «Халкъа бохаме производства резервах дикагIа пайда эцарен экономе режим чIогIъярен хьакъехьара» КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмон.

Производства экономически эффективность лакхъяра чIогIа терхам тIебахийтаб бурувдеттараша. ДIадаха шу аьттув болаш, пачхахьалкхенна зенаш хулаш чаккдальар. Йоккха хвареш хулар, материалаш дукха дIахийтар, организационно - технически мероприятеш чакхйоахаш дукха ца йовра. ТIаккха овсарле къахьегалургдий бурувдеттарашка? Бурув тохара болх тоабарах лаьца дар собране гулбеннараш мел дийцар. Йолаш йолча резервах дикагIа пайда эцаро кердакраш гучаяхарк, экономе режими къахьегама дисциплина тоаяр, хIамаш кхомбар даиза дарглоаца хIама а хинна дIаэттад.

— Ерригача балха ханах 30—35 процент зехьа йов вай. Из сиха оприагIдовла дезаш гIулакх да. Уйла ел оаш, хвареш дIайоехаш, гIоина балхаш даш, балха тIа гIалаташ дулийтар бахьан долаш, организационно - технически мероприятеш чакхйоахаш а 30—35 процент ха йов. Авареш ца хулийташ бола бе беза бурувдеттараш, — йоах мастера А. Д. Катасонова. — Практика хьа ма хьокхара царна из дулургдолаш я да. Мастерий С. Михайлова, Д. Тонкогубова, Н. Редькова бригадаша шоай скважинашта авареш ца хулийтaш бурув тохад. План кхоачашъярал совгIа дIаяхийтача наьхерча хIамай кхомбарах дика пайда я баьб. Касткаста вIашагI а бетталуш бурувдеттараш мастераши вIаши дагабийлача, опыт дIа-юха ийча бакъахьа дар. Вайна массанена хоаш ма дий цхьаболмар скважина бурув 2—3 сахьагIа хуацилта. Масала, кIоарга бурув деттача скважине цхьаболмар талеви канат 5 сахьата хуац, хIаьта дукхагIмар из йоаж баш 12 сахьат совгIа да йоацах. Деттар отт хьалхашка: ХIанад из шита? ДерттIа болх хьа ца бар, къахьегам во вIаштIехьбаккхар мара кхы хIама дац из, вьина шийн къамаьл чакхдаьккхар нов. Катасонова. Цул тIехьагIа производствах дот лазаш къамаьлаш дир массех саго.

— Къахьегама овсарле лакхъялар, — аьлар рационализацен изобретенен инженера А. А. Гайлина, — рационализаторий творчески толамашца ювзаенна я. Укх шера хьалхарча квартала соахк укх ханарчул шозза дукхагIа рационализаторски предложенеш балха юкъейнхьад. Цар дукха пайда баьб. БIарча хьайпача гIулакхаш во лелаш. Цхьабаккъда, во да цхьаькха. Кердадараш юкъекхальара йоагIача тайпара йовзо йц. шин-кхаь буровойшка юкъе а дахье социйт моллагIа кердадар. ХIаьта буровойш итташ ма дий конторе. Уж шерра балха юкъемххуьяре бурув дикагIа, дукхагIа тохалургдар, экономически эффективность лакхлургьяр. 400 саг ва конторе болх беш. Царех 19 мара вай творчески къахьегаш. Дукхачар дакъа а лоацаш кхы а дикагIа творчески къахьегаре дукха резерваш гучаяха йиш я.

Цул тIехьагIа къамаьл дахча профсоюза комитета председатела В. А. Семисенова къахьегама дисциплина, технологически режим телхдераша эгIазло кхайхайр. Рационализатораша беча пайдал шозза дукхагIа за ду цу наха пачхахьалкхенна. Ишта технологически режим телхаяьй бурувдеттараша Ю. Кравченкос, С. Реджабова, К. Сайфутдинова, кхычар. Корта бохабу мазараш мел, прогулаш ю йокагIа болча болхлоша. ТIаккха цо къахьегама овсарле лакхъялийтац. Цхьаккха за кхьа ца йолийташ цIендаь дIадаккха деза из «лазар». Ала безам ба са, йоах нов. Семисенова, цо дальчунга хьежжа бе боагIаш бола бехк а ца беш «кхетаве» гIерташ дукха къахьег производственни общественни дисциплина телхаераш. Шийна хоашехьа уж гIулакхаш лелабераштa къхза тIаьзар де деза. Из ца дойя, хIана а гейт дерг малий сона, яхаш, кхы а дукхагIа тела уж. Цул совгIа кхычерна атта дIа ца кхеташ дисац из «фое». Бехктоадам лакхбен доагIар хьадехаи деза хIаракелара.

— Соахк буровойш хьалъяра план кхоачашъянзар саха, — йоах вышкомонтажник цеха вокхагIвоача инженера А. М. Захарова. — Кхоачамбоацараш гуча а даьха, тороаашка хьежжа кердa резерваш гучаяхара чакхйоахаргйола мероприятеш белгалъяьхар саха. ХIанз цеха коллективо овсарлегIа къахьег. Толамца кхоачашъяьй цхьоалагIча квартала задани. Массанена ка-харра, чIогIа лоархIаме гIулакх да болхлой материальни безам совбоаккхар. Нийлача хана гIишлон балхаш даь доахергдолаш сетевой график а оттаь, царна боахама хозрасчет а лелаеш аккордно - премиальни системагIа алапи телаш болх бе даьлча гIулакхаш тоаделар тха. ХьалагIа буровой хьалъеш 60 ди доаккхар вышкомонтажникаша. ХIанз № 68 йола буровой 15 дийнахь хьалйир. Цу системагIа болх бу № 53 йола буровой хьалъеча а, йоах нов. Захарова. Балха хьалаш тоадар, лоацца аьлча, къахьегам лергIа вIаштIехьбаккхар дерригне «корта» ба. ХIанз гIишлон балхаш деча оборудовани, материалаш, инструменташ, кхы мел эшар хаинаxьа хьагIеккхуьш. Цудухьа хIанз график телхаяц, темпаш лакхъенай. Кхы а овсарлегIа къахьегаргдар вышкаш ераш, нагахь санна халаза балхашта механизаци йоре. Царех ба гилорама тIа бу болх. Массане теркалдир планови отдела начальника Р. И. Клешнева даь къамаьл. Буровой дукхагIйола организацеш планировани экономически стимулировани кердача системагIа болх бе яьлаш хIанз а тIехь. Къахьегама овсарле лакхъяра къаьстта лоархIаме ла маьхера материалаш, кийча оатхалаш дукхагIа кхояр. Из йойя бурув тохарге кIезигагIа мах дIагIоргба. ТIаккха из пачхахьалкхенна кулаш бола эзараш сомаш пайда ба. Масала, Э. Никитина, В. Буняева бригадаша дIаухийтача материалий кхы мел долчоа хварасат лелаш. Мадарра аьлча, зIамагачун а доккхачун а цхьатерра кхомбу. Шийна тIадилла гIулакх цIена чакхдаккхара хIаране бехктокхам лакхбаьб. Цхьабаккъда, мастера Ю. Пыльщина-м цхьаккхача хIамах дог лазий-хьогI. Материалаш, оатхалаш кхо ца ма дIаяхийтарах дикка ве даьа ца конторе. ГрафикагIа болх а беш дукхагIа материалаш кхоьчча бурувдеттарий бригадашта премеш тела еза. Цу гIулакхо бурув тохарга дIабоде мах лоаберба. Цул совгIа ца эша, совбола болхлой кхыча балхашта мукъайалийта беза.

Болх Iилман лархе тIа вIаштIехьбаккхар... Цу денаша даргга а чулоаш, йоах НОТ-а инженера Ю. И. Тушкова. НОТ шерра балха юкъехухьача къаьстта лакха я къахьегама овсарле. Царех я Е. Титова кулгалду № 3 йола буровой участок. Цар хоаш лелабу из болх. Цудухьа хьалхарча квартала задани массадолча хьокхамашца ханал хьалха кхоачашъе карагIдаьлар участка коллективаь.

КердагIа йола техника технологи юкъекхуьлаш, дикагIйола опыт дIа-юха ийлаш, оборудованеш бизза пайда а яйбеш бурув тохара балхий экономически эффективность лакхъяра чакхйоахаргйола мероприятеш белгалъяьхар собране дакъа лоацаш хиннараша. Ерригаш а 33 мероприяти я уж. Царех цхьайраш ераш я:

ХIара дийнахь бурув тохарга дIабода мах лархIар; скважина юлача коачалхи чуухийтача утяжелителахи шоалагIа пайда эцар; бурув, кхыйола инструменташ сваркаца тоаяра технологи балха юкъейоалаяр; гидромониторий бурувца бурув тохар; вIашагIхетта колоннаш чуухийтар; тампонирующи смесаца скважина чIогIъяр; гипсови маркхалиа бурув тохар; вышкомонтажникашта аккордно - премиальни системагIа алапи телар, я. кх. дI. Уж мероприятеш чакхъяьлача бурувдеттарий болх тоалургба.

А. БАКАЛЮК,
тха штате воаца корр.

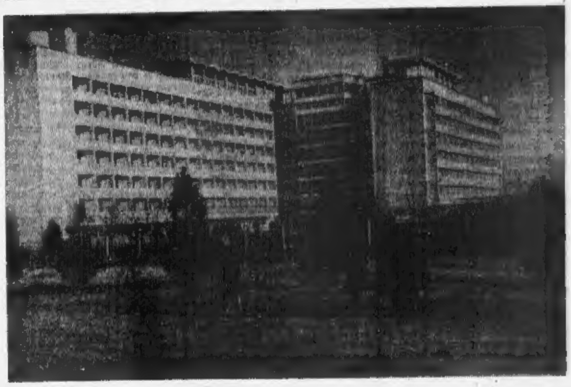

Шийн меттиганчу шьолтийна деррингаха дукхах йоахаш йоле Есентуки шин хашаш курорт хиларна дагIадоогIуш я. Укх тIаккхьарча 15 шера ханаге санаторищ шозза совгIа дагIадаьхха.

Хьаштьеш дехт шийна санаторни зданеш пансионатеш. ХьегIадоагIеча отт шера 33 кхы керда хьалъергья уж.

СУРТА ТIА: М. М. Калинин цIерагI йола санаторий—курортга йоахкагIчарех цаI.

М. Строшков сурт.

ТАСС фотохроника.

ТIЕХЬАЮСА ПРЕДПРИЯТЕШ ХИЛА ЙИШ ЯЦ

ЯХЬЕ ХЬАЛХА ЛАТТАРАШТА НИЙСЛЕ

В. И. Ленин ваь бIаь шу дузача ден сийлена накъабахара социалистически яхь йоаржаяьча Нохч - ГIалгIайчоа промышленоста болхлоша, берригача советски наха санна, хьинар айденна къахьийтар укх шера апрель бетта. Дукхача коллективаша ханал хьалха кхоачашйир апрель бетта пачхахьалкхен план, хIаьта яхье хьалха латтача коллективаша рапорт делаб биъ бетта план юбилей дездеча деношка кхоачашъярах.

Республикан промышленность ерригa къайийцача апрель бетта продукцена реализаци яра пачхахьалкхен план ханал хьалха кхоачашйир. ЦхьоалагIа май тIаккхачалехьа планал совгIа яра а хийца, реализаци йир 4,9 миллион сома маьхa продукцена.

Апрель бетта ударни хьисаве къа а хьегаш цхьоалагIча майна эггара лакхагIа къахьегама толамаш доахаш накъяльхкар «Октябрьнефть», «Горскнефть» мехкдаьтта промыслови управленей, нефтегазови управлене. Грозненски ремонтно - механически завода. В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода, производственно - торговни контора, «Электроприбор», «Трансмаш» заводий. Шелковской мехлесхоза. Самашкински Суйженски консерви заводий, Назрановски маьхк еча завода. Шалински вайпищекомбината, кхыча предприятей коллективаш Социалистически яхье хьалха латтача предприятей коллективаша лакха къахьегама толамаш дахара керттера бахьан ба къахьегам кIетамца вIаштIехьбаккхар. гурра резерваш бизза пайда ийбар, тIейийца социалистически декхараш толамца кхоачашдара хьинар кхо ца деш къахьегар.

Хьинар айденна къахьийтад апрель бетта Грозненски консерви завода. Назрановски мельзавода, Сунжейски леспромхоза автомобилашта техобслуживани еча станце коллективаша. Из бахьан долаш тIеххоачашйир цар апрель бетта план. ТIера дIадаькхар шоашта тIаднса хинна пачхахьалкхен декхар, толамца кхоачашйир цар биъ бетта задани а.

Яхье хьалха латтача коллективаша хьинар кхо ца деш къахьегар бахьан долаш республика промышленното продукцена реализаци яра биъ бетта пачхахьалкхен план а шитта тIаккхоачашъяьй. Планах лаьрхIачул совгIа реализаци яь тайп-тайпара изделеш 17 712 эзар сома маьхa я. ДIадахача шера хьалхарча биъ бетта арахийцачул 6,4 процент дукхагIа я укх шера цу юкъе арахийца валови продукци, хIаьта реализаци яь продукци 7,4 процент дукхагIа я. Къахьегама овсарле лакхъяра задани а тIеххоачашъяьй. ДIадахача шера хьалхарча биъ бетта хиннaчул 6,9 процент лакхъенай из укх шера цу юкъа.

ЦхьоалагIа май тIаккхачалехьа республикерча мехкдаьттахоша планал совгIа Дальхене доаца мехкдаьтта 150 эзар тонн я. планах лаьрхIачул совгIа арахийцай дукха фенол, ацетон, полиэтилен, синтетически спирт, вышкабетона конструкцеш, херх хьокха яьу, мебель, швейни изделеш, кота гIирс, макаронни изделеш, консерваш, кхыйола продукци.

Промышленни производства толамаш дикка лакхагIа хургдар нагахь санна ерригача коллективаша социалистически яхье хьалха латтача предприятей коллективаша санна къахьийта даьдре. Халехета а республике хIанз а тIехьа йолаш я тIехьаюса предприятеш. Укх кIала кепатехача списке тIа гуш хакиллара биъ бетта баьча балха итогаш йича тIехьаюсачарна юкъе а 7 предприяти. Цар бехкагIа Дальхена дIа ца луш йисай 900 эзар сома маьхa продукци. Продукцена реализаци яра апрель бетта пачхахьалкхен план кхоачашъянзар 13 предприяте.

Белгалдаккхаза дарглоаш да дукхача промышленни предприятеша арахеца валови продукци кIезигъеннаята продукцена реализаци яра бовраш соахк укх хане хиннaчул цар дохагIа хилар. Масала, укх шера хьалхарча биъ бетта соахк цу хьона арахийцачул кIезигагIа валови продукци арахийнай 27 предприяте, хIаьта продукцена кIезигагIа реализаци яь 22 предприяте.

ТIехьаюсача предприятей коллективий бохамна кулгалхой, предприятей партийни профсоюзни организацей керттера декхар да ерригa шоай торонаш овсарлегIа а яьха, пачхахьалкхен тIаднса декхар тIера дIадаккхар, тIа-тIа дукхагIа производства керда резерваш лехар, ритмично продукци арахецаргйола гIулакх вIаштIехьдаккхар. Массайола коллективаш нийсъяла декхарийла я социалистически яхье хьалха латтача коллективашка, цар опитах бизза пайда эца беза, тIегIоттa къахьега деза накъадаш къахьегама овсарле лакхъяра, технически прогресс яр сихдара, кхомбара режим чIогIа а ца производства экономически эффективность лакхъяра.

Къахьегама ватта дIахоаш я, цу шера план ханал хьалха кхоачашъяра лоттабу къовсам да тIехье чIогIагIа даза беза. ХIара болхлочо, хIара коллективо деза доггa лаьа деза цу къовсама питилетки тIеххьарча шера задани тIейийца социалистически декхарий дизза кхоачаш де деза.

1970 ШЕРА ХЬАЛХАРЧА БИЪ БЕТТА ПРОДУКЦЕНА РЕАЛИЗАЦИ ЯРА ПЛАН КХОАЧАШ ЦА ЯЬ ПРЕДПРИЯТЕШ

Предприятеш	директор	партоорганизацен секретарь	план кхоачашъяр %
Аргунски гIишлон материалийн гIишлон индустрен комбинат	И. А. Волобуев	Н. Н. Нефедов	33
Малгобекски кирпичашаш ю завод	А. М. Алероев	З. К. Эржепова	95
Назрановски трикотажни фабрика	А. Б. Шадиев	Б. А. Умаров	63
Ермоловски леспромхоз	А. Я. Марзиев	Д. С. Агиев	98
Консервно - кондитерски комбинат	С. М. Бакаев	Б. А. Майрукаев	62
Наурски маслосырзавод	М. Д. Магомедов	—	98
Новогрозненски чхьагIар доаккха пункт	В. Мукиев	Б. Насуханов	96

СЕРДАЛОНГА БАЬННАРАШТА БОАДО ЭШАЦ

НАЬСАРЕН РАЙОНА ТІОЙ-ЮРТА ХИННАЧА СХОДЕРА

Дукха нах вlашагlкхийттабар 7-мае Тlой-Юртарча парке. Укхаза ба хlай можамаш бола боккхий нах, кагирхой, совхоза кхашкара, фермашкара кхал в маlа къахьегамхой, хьехархой, кхыбараш. Гаьнара хьахоз ашараш, музыка. Цига Назранера автобус етта артисташ баьхкаб. Тlорме чу дехарш тоьаргдац ьыла вордаца кердо газеташи журналаши а дахьаш веннав почтальон Хучиев Юсап, дохкаш кипжкаш да. Цlе байракхаш, лозунгаш, да массахахьа а.

Презндиуме хержараша шоай моттигаш дlалийцача гlараш, белам тув. Цига ба сходе вlашагlкхийттача нахага ладувгlа, цига дакъа лаца баьхка Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Презндиума председатель нов. Алмазов, КПСС Нохч-Гlалгlай обкома секретарь нов. Боков, КПСС Наьсарен райкома хьалхара секретарь нов. Гостемиров, райисполкома председатель нов. Арапиев, кхы бола партийни, советски болхлой.

Малагlа бахьан да укх ялтащ дlадувча беккткхамеча деношка Тlой-Юртарен Долакх-Юртарен нах вlашагlтеха? Тlехь-тlехьа дlайуш, чlоагlлуш йоагlа дlаянкача замах юкедисара воча гlулакхаштa дукхьалара кхаьчен оаз я. Хlана я хада тутеш бац цар варбонна оаза, кlордадаьд уж наха. Сихха сарцагl а баьхна уж аоаш цlенхашта духьал ца боале дlахо йолача хана кхы а чlоагlагlа Iотеlадергла цар къамаи сий, вlирг тоцийтаргдац вайнахьа заднйча, дикача гlулакхашта. Цудухьа сарцагlбуал къахьегамхой. Дукха ха йоаццаш Малгlабика района Соагlапча лийнад из дош, хlанз укхаза дуц. Сходе доклад яьча Тlой-Юртарча юкъерча школа завуча Дударов Урусхана аьлар:

Вай вlамига къам сапаргlета даьнна, бlаьнерашка цунна тlаьлатта паччахьа доза дукъ тlера Iоккхеза 53 шу дала доал Октябре хиннача революце, В. И. Ленина винна вайна тахапара кортамукъаьл. пергlата. Хlанз вайна хьалхашка уллехкача сакхетамга, хьакъьелга, культурага, дешарга. мукъача къахьегамга бола шера сийрза ниъ. Кхыдола къамаш санна вай а долх цу тlа гlолла коммунизмага, вай а лоац вахар кхы а хоздеча дакъа.

Масалаш лаха гаьна аха езац. Вай «Октябра 40 шу» яхача совхоза чуйоагlача Тlой-Юртон Долакх-Юртоя къаьгта хьаьбонх из сурт. Маца хиннад вай юрташка хlана санна нах чубалха бошха цlенош, электрически сердал, радио, наlарг тlа хий, маца хиннаб вай юрташкара нах хlанз санна тlабувхача гlерса товбенна, даьмала долаш? Паччахьа хана бергача гlалгlай мехка ца хиина йоккха больница я вай Тlой-юрта, шинъ школа, баркъаш тега мастерской, цхьайолча районера а санна почтови отделени, кхыйола организацеш, учреждениш. 1500 бер йоша дагlа. Хари хургдац тахан ерриг вай йоккха юрт дийша и аьлча, Цхьа дезал бац вай цlагlа дийша е деша багlаш бола нах боацаш.

Масала, Яндиев Лотора Махьмада иорхl дезаллохох массава я дийша ва: йоккхагlйола йоl Аьмкат аспирантура а лькха хlанз Iалмая болхло — биолог я, шоллагlйола — Заглдат Ленинграде мединститут а лькха республикански больнице психиатр я, Iайшета пединститут лькхаьй, юртарча школе болх беш я, Мадина музыкальни училище а лькха хlанз Назранерча берашта шийзанеш дlалуш я. Бахьаудина нефтяной институт лькхаб. вожпин воl — Iалаудини Хьасани — 10 класс а лькка дlахо деша хийчлуш ба.

Иштта я гlалгlай кхуви йоагlа тlехье, мишта да къопабараш лела вахара наькъал. Цудухьа боккха бохам хул таханарча замал тlехьаьбиса гlертача наха шоай къахьегамхошта новкъа дола во, ларча гlулакхаш леладеш хилча Уж да яайна юкъе леладеш дола урдув, кхалнах улабар. цхьадолча тайпашта юкъе довнаш, пхьенаш. фу лу, фу дахь цар наха, къамана? Халахетар, бохам, ас, бlарг белхабу во. Цар хьаладийтац къамаи сий, уж новкъа да къахьегама, вай дерригача вахара.

Соагlапчарча наха баь соцам хьал а ловнаш вай а але деза цу гlулакхех цlенхашта дола дохаргдоаца дош.

Докладчик йистерааьлча цхьаннена тlахьа шоллагlвар воалаш трибуна тlа буьла болабелар митинге хиина нах.

ЗАМАНО ДІАТЕТТАР ЮХА МА УВЗА

(Беков Махьмад, совхоза керттера бухгалтер).

●

Хьаьнала къахьегача лаха дезаш гlулакх дац курал сонтал, со цул тlех варгва. Тlаккха цул дикагlа лоархlаш а хургва яхаш саг йодача, йоагlача сов сом дала гlертилга.

Дика, во денача сага сагlадехарга санна кара кхувдавезац. Шийна саг маьре яхийта, цунна эша мот-юкъаргl, фаракъа вlашагlтоха могаргдоацаш ватахьа дезал бац. Уж кепигаш гулдеp духьа еррига юрт вlашагlъеттар а баьхвац. Хьабеха хьай кхоачарагlа бола гаргара нах, дика, во деча хьалагlа баргбоацараш. Дизза гlулакх де вlаштlехьадаргда хьа царна, кlезигагlа бехкаш а хургда.

Доастама гlулакхаш эшац

(Арапиев Эдалтийре совхоза директор).

●

Эхье дениа кхалха вода саг санна уж пахашкаш, гlандаш, диван, шифоньер, баркъаш дутта машина, кхыйола хlамаш тlайола машина хьалха а лькха маьре йодача къонача кхалсага? Дика хоа цунна уж машинаш йотта ахча ие йийхаю мал хала бlашагlтох. Массанахьо из деха вода (е из е цул дай). Тlаккха из хьатlахьаьрча доккха декхар дlатекхд вала ца могаш цхьнах — иштта шу доакх. Сихагlа из ахча лаха веле лочкъорга воал, шийн болх тесса бутт, договорах вода

Иззал хало е ца еш доагlача тайпара наха гlулакх — сакъердам дlа я кхоачийташ саг йолае аlалла хала дац тахан. Укх деношка тха совхозе цхьан тракториста иштта йоалайир саг. Из болх беш волча коллективо дlика совгlаташ дихьар цунна, совхоза устагlа болар профсоюзо ахчаица гlо дир. Хlана наьха декхар а на доаллаш, сапаргlата я болаш хоза бахаш ба уж.

Тахан ер сход ма йий. Кхоана дена тха шин юртара маьре йодачоа хьайовгlачеи йолуя мебель тlийолаш дlа-хьа йода машина бlаргургьац шоана. Тоьаргда дас - нанас Iалашдаь мот-юкъаргl.

КЪОНАЧАРНА НИКЪ МА БЕХКА

(Кодзоев Шамсудии 10-ча класса дешархо)

●

Кхетта школа йисте а лькха къахьегама вахара наькъа тlа доргда тхо, дешархой. Сакъердам а безам боагlаргба. Цхьабакъда из сакъердама никъ бехк къонабараштa, хlана вайна юкъерча цхьадолча вона гlулакхаша.

Саг йоагlа ди хlара къоначара сага вахаро аггара лелагlа, аргlара сакъердамегlа дола да да. Тха а дог доагlа цул сакъердам хьалдаца, цунца дела. Из хилац хlана вай саг йоагlача, йодача моттигашка. Тахьетал дукха эргаш, хилац вай саг йоагlача хула хьоалчагl. Клезига хул цига къамабараш.

Чlоагlа сакъердаме хила йиш йолаш да саг йоагlа ди хьалха вай хиннача традицешка ладийгlача. Бакъда хlанзарча кигийча наха, мехкараштa хац уж гlулакхаш, тlехьенна дишлуш доагlа уж. Нагахьа санна цу тайпарча моттигашка вlашагlбеттабела йиш хилча бегаш бе, хоза воххолаш дувца, тхоай сакъердам вlаштlехьбаккха хоаргдар тхона. Малагlа эздий гlулакхаш, традицеш ютаргъя саза тхоашта тlехьа тlайоагlача тlехьенна гlулакх ишта дlалоде?

«ДОГОВОРАГІА» БАХАБ

(Кодзоев Сосе Гlазаlа).

●

Цецваьннав со: Паччахь волча хана из хlама хилча тарлора. Хlана тац гаьнна договорах ухилга. Болх миччахбе бича а хlама дац. Хlаьта и хlанз договорах ухараш укхаза, шоаш бахача къахьега моттиг йоацаш миналха ух. Лакхехьарча классашка дагlа кlезиг - дукха ниа бенна дола бераш дешара хьа а доахаш цу «договорах» дlаьха сом лаьахха ухаш нах ба дхьичалье санна вай юрташка а. Хlана ух уж цига, хlана баьхнаб уж иштта сутара? Уж нах шоай дезалах, цlенох а боахаш цига кхувлареш вайна юкъе лела урдош, пхьенаш, деришш да дукхагlа долча дакъе. Дlадаккха из сина совдаьнна урдув, пхьа ца е лехаш, цу веннача сага цlех ахча хьа эца а ца гlерташ Iаьдала йоагlача тайпара суд ейта бехке волчоа. Советскичарел нийсагlа а долаш кхалагlа законаш да?

Ма хьулаве зуламхо Iаьдалах, дlаяха уж кlайлагlа я гучахьа а ош бола пиргаме кхелаш: тоалургда вахар, паргlатагlа сакъердаккхаргда къамо.

БОККХАГІЧАР ДОШ ЧІОАГІА ІАТКЪ

(Кодзоев Iийса, хьехархо).

●

Эзар совгlа бер деша дагlа укха Тlой - Юртарча школашка Уж ба дlахо йодача хана хlанз вай санна шоай мехках, къамах дог лаза дезараш, заманга хьежжа вахар вlаштlехьдаккха дезараш. Цудухьа воашта хов, воашта дайна, хеза дока хlамаш, оамалаш, традицеш царна дlайовзийта, дег чу юкшийта декхарийла да вай.

Воашта хоаш доле в ца хоашдале в тоlадаь доахк вай къаман дика гlулакхаш, йодараш — котдуьл.

Вой даьша дlацолхийташ хиннилад йоl йоданъ вода саг. Ехь хьехаш хиннад цу кхалевга Iомад, цlоагlа хоззашехь тlехбаьыначов. Хlана из аха гlулакх леладеш волача сага ниъ лу. Цул соагlа, из йоксар Iаьдала кара яхача гаргара нах оарцагlбоал из наьха. Эсала гlулакх да из. Мишта дlавохийт аьхха санна наьха кхалсага тlакхувдар? Цунна мишта ду повкъостал?

Уж ирча, хlанз наха во эша гlулакхаш леладеранца лира къовсам лоаттабе беза.

Юрто бехк баккха боагlа шоай дезалхо хаштахьарча наьхь тlа лаьннагла хоашшехь а сатийна багlача лаьх - лаьнах, цул гаргарча нахах. Чlоагlа эшаш да тахан тховсара деиз эттара чlоагlах дег цу дуккаш, къонабараштa Iалкъаш хьадоагlа бокккагlа бараша, йоаккхаш бола бехк.

КХАЛНАХА ШОАЙ СИЙ ЛОРАДЕ ДЕЗА

(Кодзоева Залдускана, юртара лор)

●

Урдув дахара дукхагlа долча даькъе кхалнах — маьре уха мехкарий, цар нанной - ба бехке. Хацой йийха ягlача йоlа ше йоххаш латтилге, ше йийханчунгара шийн даьша ахча доаккхилга? Хов, Уж духьала белац, хlамо ца хоаш санна багlа. Цхьабараш раьза а хилац лоалехочох санна шийх урдув хьа ца ийшача.

Хlанз тахан вай сходе вlашагlделлар чаккдаккхара, кхоачшдара оарцагlбовла декхарийла ба кхалнах е. Барт болаш, тlехьагlа лагадалла хlама доацаш, декхара уйла е а ца езаш хилийта беза керда вахара вlашагlкхийттараш.

Шортта хоша, сакхетам лекъбе, шоай вахар хоза вlаштlехьдаккха хар да из. Пайда эша беза вай цох. Вай из эцарг а ба.

Маларо эхь-эздел доаду

(Дударов Тlахlийра Эса)

●

Сона дагадоагlача хана вlезига а шийла воаккхагlвола саг ювосьа, цlагlа, эра чийсбелча гlаьле лочкъаьора бокъонга кхийнака вlамигоча сага а тlехьа. Тоам хетацар цунна шийгара эзди доаца гlулакх бlагадойта, шийн дикъ-цаьмах болхбоккхийта.

Хlаьта нах вlашагlкхийттача, саг йодача-йоагlача меина веха вlамига саг нагахьа бергагаца, нагахь мелча шийха гlалат ца дайийта а хьожар.

Хlанз цхьаболча кагирхоша из гlалгlай дика оамал йоцйолийтlарна эхь хетац гlаьле бага а елла кlайленнача боккхачох духьал отте а мела а мелаш довхаш лаха а. аппараш е а кхалнахана эздел доаца хьаммьел де е. Волар кlоикабараштa юкъе сихха дlадаржаш лезар да.

Тахан, вай тlехье дийша, шортта гlадувха а дае долаш сакъерда а къахьега а йиш йолаш йрача хана кагирхошка товргдолаш хlамаш дац, уж. Къаьстта доккха зе ду маларо. Цох доал латар-тохар, саг вер, кхыдола къамаина, наха Iадкъаш дола во гlулакхаш. Мала а меина нах вlашагlкхийттача вода вlамига саг шийн даь-чьына, дезале сий дайкха водец. Во лер ют цо шийна тlехь.

Юрто, цlагlарча дезало, даьтанооноша бокъонца бола къовсам лоаттабе беза корта йохо малар мелвоца. Вай юкъера гlулакх ла из, хlаьта тесса дита йиш йоацаш а да.

●

ЭСАЛЧА НАЬХА ГІУЛАКХ

(Даауров Махьмадгири, совхоза мастерской нормировщик).

●

Хоза вахар, хоза ха я вайта кхаьчар, Хьажаи мишта кийчбенна ба укх сходера йоккхий а кагий а нах, мехкарий. Хьовшагlа водаш шийн лоалахоцункгара тlадувхе баркъа дийха ха йицъоннай. Хlана эзделаш е лархlаш наьха баркъа тlадунхар. Беркат, рузкъа да хlара цlагlа, хlара коата дукхагlа тlакхуьш ба. Хlаьта а вайна юкъе лелача цхьадолча гlулакхаша боккха бохам бу таханарча вахаро гlоадыккхача лега. Доккха эхь дений урс, тепча киса а елла лелар! Моастагlашта юкъе ва из, кхьча мехка ва? Укх 50 шера кхыметтол мукх а даьллалад са киса. Из ца доллараx эхь тlа а дисадаш соца, сего къонах вац кхо а ьыпадаш. Шийна шийн дезала, юрта, наха пайда бе цlаллаьля доаллицац хьона цо из урс киса. Йовсарий гlулакх да из.

Вахарга, хьежжа хуцшеннай ... Шоайла Iимеравlта, вlашн фу эш хьожаш, юкъара общественни гlулакхаш ...

Уж санна бола нах бовзаш а хила беза, хlаьта наха шоай лаза тlоабе а, кхетабе а беза. Юрто бехк баккха боагlа шийн дезалхо фу ниъ лелабеш ба ца ховча дальх-аьннах а. Эшац наха пхьенаш, довнаш. Нийсса шоайла бlара а хьежаш хоза. Хьанала бахе нах шоайла цlимхара бlарбхьажаш ..., вирна юкъе ..., гора, урс киса лелаеча йовсараша.

1970 ШЕРА 7 МАЕ ТІОЙ-ЮРТА ХИННАЧА СХОДО БАЬ

С О Ц А М

1. Граждански тlом лаьттача хана Тlой-Юртарча наха турпала тlом бир кlайча зокара духьал. Тlой-Юрта дукха моттигаш а вай даьша цlий Iодахийта. Цудухьа уж моттигаш белгальяка лоаxlа, сийде деза. Шера корта цхьа ди ТУРПАЛХОЙ ЦІЕЙ пьерхlа дезде деза. Из ди оттадар юрта комиссена тlадуллалда.
2. Гуракь ялеташ чуийцача хана вай даьша ХЬУВКЪАМА ЦІЕЙ деш хиннад. Из цlей хlара шера дездолда. Из ди оттадар юрта комиссена тlадуллалда.
3. Даьша-ноанойша шоай бераш хьалкхедолда вай Даьхе озаш а цунна эшача гlулакха нийча хургдолаш а.
4. Бераш деша ахара духьале ма йойла. Кхуваш йоагlа тlехье харцахьча наькъ тlа яргйоацаш, дизза деал долда. Деал тlадеацаш дезал цхьаь а бита, дукха ка лакха дай кхычахьа дlа ма ухалба.
5. Белх а ца беш, къоалаш а зуламаш а деш бола нах, гуча е боахалба, царна законах доагlа тaIeзaо а делда.
6. Шой дегlа доалара буьлаш, юрта бохабу малараш мелача нахаца юрта къовсам лоаттабойба.
7. Герз: топ, тапча, Урс, шалта бенъо йоацаш цхьанне а ма леладойла, леладерш кхьийла ма ихухьейла.
8. Пхьенаш пехалга, пхьа боанкилга, кхелаш хувшвелга цlендоина дlадаккхалда.
9. Йоаlах, йишех цхьанна а сага цхьанна а тайпара урдув мелдоакхалда. Шийха урдув доаккхийташ йола ихалоаг юрта кlезига лоархlийла. Дукхо истий ихувлилгеи низах мехарий удабелган дlадоаккхалда.
10. Йодаль е йодае венна йоl «ел ел» лхаш яхьичахь маьре яхо цунна ниъ бехкилга цlендоина дlадоаккхалда.
11. Саг йоагlаш йодаш моттигаш къона дезал хьакула ди хиларах тарра дийка цlей е лаьтхlаш сакъердаме хилда. Саг йоагlача а йодача а моа ловзар делда.
12. Дина — во хиннача водаш доахан, ма, дукха мах бола хlамаш ма ихухьийла.
13. Сага корда гlешло еча хана вай даьшa Iаьльмато сакъердаме белхий беш хиннаб. Из гlулакх дила а де могаделда.
14. Тахан вlашагlкхийттача юрто баь ер соцам юрта вахача хlара сага закон е хинна дlаотталда. Нагахьа санна, юрто даьчоа дукхьала волаш, тlехьа диса гlулакхаш хьаллувцаш саг вайна юкъе нийслой, из юртах дlахоадавенна, цун моа дина — во дача саг ма гlолво.
15. Ер соцам дlачаккхбоанхо декхарийла ер сходе хоржа тlакъожама Комисси.
16. Юрта комиссе белгалбаха беза пхьенаш доахна нах, юкъе цатоамаш дараш уж тоабаре сарцаргl а боавеш.

ХОЗАДАР ДУКХАГІА ДА

(Юмангулова Фаина, хьехархо)

●

Гlалгlай къаман кагий нахи мехкарий чlоагlа сакъерда, бегаш бе, шоай салоlам хоза вlаштlехьбаккха хоаш нах бах. Хlаьта цар дешарцара, культурaца безам бийца а варгаш.

Хlаьта а уж шоай тхьамаш дlа-хьа дахийта белча дукха новкъа хlамаш ийслу къонабараштa. Дукха бlаьга гац уж саг йоагlача, йодача, кхыбола сакъердам болча. Царга хьаккхачийтац цхьаболча тlехьбисача наха из сакъердам. Цудухьа кхыча, саьтlехьашка вlашагl а беттaлуш шоашта ховча тайпара мукъа ха дlаяхьа гlерт кагийнах, цига мел, вlашагlа летт.

Уж гlулакхаш дlадаха низ болаш я юрта общественность.

НАХА ЦА МОГАДЕР ЭШАЦ

(Баркинхоев Хьусен)

●

Воккха саг ва со, дукха хало бlаргоейна. Цу хlанз вай дувцаш долча юртача гlулакхех доаллаш гlалгlай мехка сий дожадолга мара из лакх деш пайдане долаш хlама дайнавац сона. Да е дац.

Урдув даккхара йоl йоххараэцаро бехкебараш малаш? Нийий дах из дlакогачи дах. Юрто царга ала деза хlана ду Iа из, хlана бlу Iа хьай берах мах. Наха ца деза гlулакхаш леладеш вахар юха тlехьаьшна теттай волча сага цlагlа дика во деча ца вахеча сагах юрто, наха безобоахкхаргбац.

ЗУЛАМЕ НАХ ГУЧАВАХА

(Хамхоев Эса)

●

Юрта бахача наха дика бовза шоашта юкъера зуламаш ду, харцахьа лела Iаьма нах. Цудухьа аттагlа да царна къовсам лоаттабе нарех бехк баккха, уж юртах дlакъоастабе, во цlи тlехьа хургйолаш белгалбе. Бакъдаш, вай дезала юкъе харцахьа лела нах юхатоха вайга ниа бац аьлча. Из де ниа ба вай, хlаьта дай цу гlулакха оарцагlдовла деза. Тахан вай бергбола соцам чаьх мишта боахк хьожаш тlахьожам лоаттабеш шийн юртах дог лаза нах эш вайна. Вай уж харжа беза, хlаьта вай цар сий а дерда, цар ялар а дергда. Из ца дер юртаца вац.

* * *

Цу тайпара къамаьлаш дир Мерешков Махьмада, Кодзоев Гlазаlала, Баркинхоев Хьусена кхычар.

Сход чаккхйоалаш къамаьл дир Нохч - Гlалгlай АССР-а Лакхехьарча Совета Президиума председатела нов. Алмазов. КПСС Наьсарен райкома хьалхарча секретара нов. Гостимирова.

Массаере раьза а долаш I схьа тlайнаш сходе вlашагlхийттараш.

ТІЕХЬЕННА ДИКАДАР ДИТА

(Цороев Илез)

●

Тахан вайна, домхагlдараштa хьалхашка беккткхаме декхар латт вовй тlехьенна дика лер йита: царна дика гlулакхаш Iомаде, царна вайнаьха дика гlулакхаш, истори кlоаргагlа дlадовзийта деза вай.

Шерра никъ бала беза къонабараштa деша, къахьега, сакъерда, шоай таланташ гучаяха. Айса гlулакхаш да уж урдув айделга, шоайла ца безача наьха вахаш вlашагlдеттилга, наьх лехьита. Цlекхдаль дlадаха деза уж.

СУРТА ТІА: 7 мая Тlой - Юрта хиина сход.

ОБЩЕСТВЕННИ ПОРЯДОК ЛОРАЕШ

НИКЪ ДИКА ХИЛБА ХЬА, ЛЕЧИ

Гуьран хоза сайре яр. Города йоккхагӀчарех йолчу цхьан парке дукха нах гулбелар. Халхарр площадке оркестранта халхара ацараш лекхар. Кагирхой санъердош, халхабуьлаш бар.

Цхьаккха а из санъердам бохош доцуш хӀума хургда моттацар. Бакъда гаьна боццуш хиннабар хулиганаш леладу кхуьш боаӀа кагий нах. Массаза а санна цуьнца посте вар цу сарахьа милице йоккхаӀа волу сержант Дадаев Лечи. Цунна цӀаьхха бӀаргабайра халдаря площадкана юхе гӀажамаш бе а йоьхкаш бола кагий нах. «Ер меттахьа дац», аьнна хийтар цунна. Кхы дӀехо уьлаш а ца еш, кагийча наха дӀатӀавахар Лечи.

— Дов де кийчдениехий шу? — аьнна хьаттар цо хьалхашиахье заттача зӀамигача сагага. Цхьан минута къамаьл даьчул тӀехьаӀа кагийча наха массане а гӀажамаш Ӏоккхайсар, хӀаьта царна юкъе керттера вар хелкъий дружинка штабе дӀечувигар.

Иштта дужадир Лечас кагийча нахха шин группана юкъе хулаш лаьтта дов.

Чурча гӀулакхий органашка милице йоккхаӀа волча сержанта Дадаев Лечас кхаь шера гӀулакх деш цунна ниийсденнача дукккачарех цаӀ дийцар аз. ХӀаьта милице болх беш цо яьккхача хана уж дуккха а нийсденнад цунна.

— Лечи тхона массаное а везаш саг ва, — йоах цунах цунца балха болча наха.

Дукхьал шиь гӀулакха эша ха ца лоархӀе Лечи массаза а шиь посте ва — отделене командира посте. Цун отделени гор. Грозне Заводской района чурча гӀулакхий отдела дикагӀчарех цаӀ я. Отделене болх бечарех виьнене милице столичника яха цӀи еннай. Царех цаӀ Лечи а ва. Лоацца вьа отделенера кагий нах шоай командирега хьежжа гӀулакхаш ба. 1969 шера февраль боттага кхачалца постовой милиционер вар из. Болх дика барах отделене начальникалла вахийтар. ШоллагӀча класса шофер а вя Дадаев.

Милице гӀулакх дика деш хилавах Заводской райисполкомо Сийлен грамота еннай цунна.

Планаш йоккхий я Лечий: укх шера Ленина парте ваха, юкъерча школе деша ваха, эулманден общественни порядок телхаерашеч къиза къовсам лоаттабара шиь вахар дӀадала лерхӀ цо.

Со теш Лечех милице геттара дика эпсар хургхиларах.

Б. ДЕМЕНТЬЕВСКИЙ,
Нохч - ГӀалгӀай АССР МВД политико - кхетама балха отдела инструктор.

СУРТА ТӀА: Л. Дадаев.

Автора сурт.

ВЕТЕРАН ДӀАХО А КЪАХЬЕГАШ ВА

Йоккха а барт тайна я дуккхача къамех болча нахах латта Грозненски пожарни гарнизона кӀоалагӀча военнизированни пожарни команда коллектив. Республикерча ерригача военнизированни командашта юкъе толашагӀа яр я из.

Цу пожарни охрана йоккхача коллективе чӀоагӀа сийдеш ва даькъа начальник вола майор Яворский.

Иосиф Тимофеевич бӀаргаволехьа цунах дувцаш дукха дикадераш хезар тхона: опыт йола кулгалхо, говза специалист, пожарни охраца ветеран, дика додуьгӀаш а эшача орцагӀвала кийча а вола воспитатель.

Иосиф Тимофеевича тхона бӀаргавайра даькъа территоре тӀа.

Пожарни охране болх беш ше дахнна тхъа ялхайтта шера дукха хӀама бӀаргадайнад цунна. Дукха халонаш эшаьй, кулгалхо а хинна дӀаотталехь.

МугӀарера бӀухо а волаш дӀа волаваннача цо майор хилланца гӀулакх дир Запорожье. Ше хержа професси еза а езаш, дуккхача шерашка тӀегӀертта Ӏомальа цо.

Дукха ха я тӀема таташ ека. Цо човнаш яьча моттигашта муаш хиннад, юхаметтаоттабаьб тӀемо бохабеь халкъа бахам. Бакъда тӀемо наьха дегашта яь чевнаш цӀаккха а ерзац.

ТӀом хулча хана Украине вар Иосиф Тимофеевич.

Дукха зе дир мехка, къаьстта юххьанца вай эскар хана тӀехьашка довлача моттигашка. БӀаьшерашка хьадаьр кхом ца хеташ моастагӀчо хӀаллакдеш дог делхар советски сага.

— Днепра ГЭС лорасш хиння кӀезига бӀухой мара юкъебоаца пожарни команда майра дуьхьал эттар фашисташта. Бакъда низ кхачанзар цӀоз санна дукха тӀабиьхкача гитлеровцашта дуьхьал отта. ТӀехьашка довла дийзар тха, калла Днепра аьрда оагӀорахьа яьлар тха группа, — йоах Яворске.

МоастагӀчун артиллерей авиацей дикка йохаяь хинна техника г. Грозне ера Яворский Иосиф Тимофеевичен цун группах.

Къонахчал долаш дийнахь а бус а моастагӀчун апиацех Грозный лораеш ха тӀа латтар чӀесрак фронта бӀухой бирсача 1942 шера. Лораеш чакх а баьлар.

Иосиф Тимофеевичага лаьдувгӀаш хеталу цо лувцар дийцадаз йиш йолаш дац, йьнна. ХӀаьта мел цаа къонахчал, денел дезар цкъоза цалара кхерам тӀаоттац хинна, каст-каста юхла уплара цӀераш йоае. Лораеш йола объект цӀи ялара кхерам бола объект я. Сатийна Ӏе йиш йолаш дац укхаза. Сатийна довцей бехктокхамеи гӀулакх да военизированни охрана начальника дар.

ИтталагӀа шу да Яворске даькъа начальник волаш болх бу.

Шийца болх беча пахачара доагӀар хьадехаш санна, цо цу наьха хьаштий йовкхо а ю. Царна дика холу массе а тайпара шоай начальника шоашта деш дола йовкъостал, шоаш хьаллоацаш хилар: цӀи йоаяра товзал Ӏомаеш, вахара хьал товдеш.

Цудухьа даькъа болхлоей 80 процент тӀемех политически кийчбаларен отличникаш ба, дизза шоай гӀулакх довза мастераш ба. Яворскех начальник хилча дена цунцарча 72 сага квартира еннай.

Доккхал дезаш йоаца, «хьалкималь» ца доалла Иосиф Тимофеевич чӀоагӀа лоархӀ военнизированни охрана болхлоша. Укх тӀехххьарча шиш шера вӀаштта цкъа цӀи ялийтеяц даькъа болхлоша шоаш лораеча Грозненски мехкдаьтта чекхдоахача заводе. Из да даькъо шиь болх бе боагӀача тайпара вӀаштӀехьбаккхар, цӀи ала торлуш йола моттиг хьалхо а яйна, из кхерам дӀабаккха хар. Шиь начальникага хьежжа пиьй дескар бокхача бехктокхаме хеташ дизза кхоачашду коллективо. Цудухьа ца йоагӀаш сийлац цу даькъана «отличник даькъа» аха цӀи. ХӀаьта цо из хадланза лелаю 10 шу да.

Майора И. Т. Яворске гӀулакхерча аттестаце тӀа бӀаьш баркалаш да, цун наькха тӀа къег Сийлахь-боккхача Даьхен тӀем тӀа къонахчал долаш декъа лецарахи пожарни охрана органашка дукхача шерашка дика болх барахи енна Даьхен наградаш.

Тахан дукха нах ба Яворске Ӏомабаь, кхетабаь мугӀарерча бӀухошкара баьнна эпсарашка кхьаӀа, цу органашка кулгалхой болаш.

Даь иштта дукха дика, хӀамаш долаш ва Грозненски гарнизона пожарни охрана ветеран майор И. Т. Яворский.

Н. КОРЧЕНКОВ,
МВД воккхагӀвола лейтенант.

ЗУЛАМХО ДӀАВАХИЙТАНЗАР

Сайрийна мтт сахьат доалача зама Чаьчанара г. Грозне балха вена автобусага хьежаш майдантӀа латтар Сарсагов Шамсудин.

Ше латтачь духьалерча магазина чу цхьа Ӏиндоргӏа доадар цунна, Сарсагов хьаьо пака волаволар, юртара нах оарцагӀбьхар.

Магазина го а баь, милице дамуйни вийхар цар. Милице йоккхой магазинега кьежача тӀехьашкара низ йоккхьар, хӀаьта магазина чу яьхкаьа тӀехьашка лечигӀа вагӀа саг корваир. Из хиннавар цу юртара Чуппаров Адам.

Иштта Сарсагова новкъостал дарех кьоал ца кулаш дисар.

С. ВОРОНИН.

Доазол дехьара

ПАРГӀАТОН СИЙЛАХЬ-ДОККХА ЦӀЕЙ ДЕЗДИР ДУНЕН ХАЛКЪАША

ПРАГА. (ТАСС). Чехословакин столицера улицаш чехословацки советски байракхашца. Советски Эскаро мохк мукъабаьккха 25 шу дизар хестадеш долча лозунгашца транспаранташца ера я. «Летенское поле» яхача шерача майдан тӀа гулбелар Праге бахазараш нах, цӀей дездеш йола парад бӀаргагоо дукха.

Центральни трибуне бар Чехословаке Коммунистически партен ЧССР правительстван кулгалхой-советски партийно-правительствени делегаце членаш, доазол дехьара дуккха хьаьшай.

Парад йоа нийс а бенна дӀаоттача бӀуга, цига вӀашагӀа мел кхийтарашка къамаьл дир ЧССР Президента, ЧССР Герзаштаьрча Низай главнокомандующе, эскара инарала Л. Свободас. Цо дийцар кортамукхьале яккхара гӀулакхна дунен шоллагӀча тӀем тӀа советски халкъо лаьпача сийлахь-доккхача даькъах, белгалььккхар Советски Эскаро цхьана даьхе мукъаьяккхар дукха гитлеровцех дийтача чехийи словакийи турпалал.

Европа а лоаройгача дунен а халкъаша цӀаккха а дицдергдац, аьлар ЧССР Президента, фашизма экспансе юккера а хир ходадаьр Советски Союз хилар.

9-ча май эггара безагӀча маьхкара, эггара ловрхӀамегӀара васкета, аьлар Л. Свободас, СССР-ца цхьоагӀон доттагӀалл — цӀокъа цхьоагӀон доттагӀал. Из доттагӀал — Чехословаке паргӀатон, кхерамзлен, тахана а ленах а кхоаненах а из дог тийшо хилара гаранти.

Цул тӀехьагӀа цӀей дездеш парад хилар.

БӀуьн торжественни марш чакхъяьнначул тӀехьагӀа центральни трибунана хьалхашка хьахилар импровизированни митинг. Гулбеннарашка къамаьл дир КПЧ ЦК Хьалхарча секретара Г. Гусака. Цо дег тӀара даькъала бийцар уж Советски Эскаро Чехословакии мукъаьяьккха 25 шу дизарца. Барккал аьлар пролетарски интернационализма, Советски Союзацарча вежарий доттагӀала, цхьана леладеча гӀулакхий политика чаккхоахача КПЧ никъ цо хьалхацарах.

ВАРШАВА. (ТАСС). Дерригача халкъа юкъара доккха цӀей санна белгалдаьккхар халкъа Польша гитлеровски фашизм эша а яь кхаччача кхоталон Дк. Сайрлача бӀаьстен зизай зӀапаш веночаши букеташи. ехкар советски польски тӀемахой каша боарзеш тӀа, турпаларта — кортамукъале яьккхарашта деганча памятникий пьедесталаш тӀа.

ЧӀоагӀа гӀайгӀане лоькхаш СССР-ен ПНР-ен пачхьалкхений гимнаш а йолаш ехкар Варшаве венокаш. Варшава бахьан долаш баьча тӀем тӀа вахар дӀадена советски Эскара ззараш салтийн зесараши дӀабехка боахкача советски тӀемахой кашмашкерча-музеерча Сийлен обелиске юхе.

Городашкен юрташкен дезача денна хетаяь дукккача вахьа митингаш, собранеш, манифестацеш хилар.

Лохерча Силезе центре — Вроцлаве республикерча общественносте викалий центральни торжественни собрани хилар. Цига даькъа лаьцар ПОРП-а ЦК Хьалхарча секретара В. Гомулкас, ПНР Пачхьалкхен Совета Председателаа М. Спыхальске, Министрий Совета Председателаа Ю. Цираккевича, ПОРП-а ЦК, халкъа цхьоагӀон фронта Ерригпольски Комитета, ПНР Пачхьалкхен Советен Министрий Соватен кхьболча кулгалхоша.

Торжественни собране къамаьл дир ПОРП-а ЦК Хьалхарча секретара В. Гомулка.

СОФИЯ. (ТАСС). Фашистски Германи эша а яь котало яьккха 25 шу дизар шерра белгалдаьккхар болгарски общественносто. Юбилейна денна хетаяь торжественни собранеш хилар Софи а кхыча городашка а.

Вазова цӀерагӀча халкъа театра оаге хулча торжественни собране баьхкар софийски общественносте викалаш, болгарски халкъа эскара тӀемахой, хьалха хинна партизанаш, фашизманех капитализманех дуьхьала лоаттабача къовсамаш ветеранаш. Президиуме ба халкъа собране Председатель Трайков, БКП ЦК Политбюро членаши членаьла кандидаташи, ЦК секретараш, кхыбола официальни нах. Сийлахь-йоккхача коталонах лаьца доклад бир халкъа оборона министра хьалхарча заместитела, болгарски халкъа эскара генеральни штаба начальника А. Семерджиева.

БУДАПЕШТ. (ТАСС). ВСРП ЦК Политбюро члена, Ерригвенгерски профсоюзий совета генеральни секретара Шандор Гаспара, фашизм эша а яь котало яьккха 25 шу дизара хьетаяь Будапеште хиннача торжественни заседане ше къамаьл деш, белгалдаьккхар: фашистски Германи эша а яь котало яккхар деганш уравнтадаьри из йоаккхийга вӀашт тӀехьдаьккхари Ленина васкеташ кхоачаш а деш, Советски Союза низа бола обороний база хьаьь Советски Союза Коммунистически парти хилар. Советски Союза котало политически, тӀема, моральни котало хинна ца Ӏеш, социалистически экономика тӀехдика толам а бар.

БУХАРЕСТ. (ТАСС). Фашистски Германи эша а яь котало яьккха 25 шу дизара хетаяь къахьегамхой торжественни собрани хилар Румыне столице. Собране бар РКП Генеральни секретарь Н. Чаушеску кеоте латта Румыне Социалистически Республика партен правительстван кулгалхой. Гулбеннарашта хьалхашка къамаьл дир РК ПЦК исполнительни комитета, массазарча Президиума члена, Министрий Совета председатела И. Т. Маурера.

УЛАН - БАТОР. (ТАСС). Фашистски Германи эша а яь Советски Эскаро сийлахь - йоккха котало яьккха 25 шу дизарца дуаздежа торжественни церемони хилар, укхаза Улан - Баторе В. И. Ленина дегӀача памятника юхе венокаш йохкаш.

МНРП ЦК, МНР сийлахь-йоккхача халкъа курала Президиума, Министрий Совета, дукхача монгольски организацей цӀерагӀа венокаш ехкар памятника юхе.

Венокаш йохкача церемоне хилар Ю. Цеденбал, Ж. Самбу, МНР партен правительстван кхыбола кулгалхой.

БЕЛГРАД. (ТАСС). Фашистски Германи эша а яь котало яьккха 25 шу дизара хетаяь тӀема парад хилар укхаза. Парад тӀаьзаш вар СФРЮ Президент, герзашцарча низий лакхехьара главнокомандующи, СКО председатель Иосип Броз Тито. Трибунашка бар Югославе партийни, правительствени, пачхьалкхен деятелаш а хӀаьта иштта Советски Союзен дукхача кхыча мехкий тӀема делегацеш а.

БРЮССЕЛЬ. (ТАСС). Фашистски Германи эша а яь котало яьккха 25 шу дизара сийва вовзаш вовзача салтечун каш тӀа венокаш ехкар укхаза, герзашцарча низий парад хилар.

Къамаьлаш дир Бельге премьер-министра Г. Эйскенса, бельгийски Сопротивленена юкъе хьинаре дакъа лаьцарашa, тӀема ветеранаша.

«АГИТАТОРА БЛОКНОТ» АРГӀАНАРА НОМЕР

Кепа а тела арадаьннад КПСС Нохч - ГӀалгӀай обкома пропагандан агитацен отдела № 9 йола «Агитатора блокнот». Из дӀадолалу В. И. Ленин ваь 100 шу дизара хетаяь Москве а г. Грозне а хиннача торжественни заседанеех йолча материалашкара.

Номер тӀа арадаьннад юбилейни социалистически яхье доккхий толамаш дахарах предприятей, организацей, совхозий, колхозий коллективашта Ленински юбилейни Сийлен Грамоташ яларех дола хоамаш.

«Яхаш я Сийлахь -йоккхача почина традицеш» — иштта яхаш я В. И. Ленин ваь 100 шу дизара хетадиь Ерригсоюзни коммунистически субботник 1970 шера 11-ча апреле Нохч - ГӀалгӀайчуе миштa хилар дувцаш йола лоацца отчет.

«Из дегадоагӀа кӀалхардаьккхача дуненна» яхаш я фашистски Германи эшаь 25 шу дизарах полковника И. Игошева язъяь статья.

«14 июне — СССР Лаккхехьарча Совете хоржамаш» яхача рубрикана кӀал хелатеха я КПСС обкома пропагандан агитацен отдела заведующе заместителa В. Шаника язъяь «Хоржамий кампанера политически агитаци» яха статья.

«Резервех пайда эца!» яхача рубрикана кӀал араяьннай «Кертердар производства эффективность лакхьяр» яха К. Гоцке статья.

Дунен халкъаште юкъерча темана хетаяь а «социализма тешаме чӀоагӀало» яха А. Давыдова статья.

Номер тӀа араьннай КПСС Центральни Комитета, СССР Лаккхехьарча Совета, РСФСР Лаккхехьарча Совета цхьана хиннача торжественни заседане материалех йолча беседайн выступленен тематика.

Е. ГИРИНА.

Вай мохк сурташка

«Вай Мохк - ГӀалгӀайчоь» яхаш я халкъа творчества ЦӀогӀа хьенйола художественни суртий выставка. Боккхача сакъердамца хьож укхаза баьхкараш Советий Ӏаьдал эттача шерашка дерриг хувцамаш гойташ долча сурташка. Тайп-тайпара говзал йолча мастераша шоай суртaш тӀа дьаьхкх вай республика хозаг моттигаш, цун дай. Наькъ теркам тӀаозаш да А. Нохчий, А. Лейбела, В. Лечиева, кхычар даьха суртaш.

«ТАЙГА СУЖНЕ ЙОДА»

Шиь тайпара сувенир яхьийтай дукха ха йоаццаш япоски городе Осаке, «ЭКСПО-70» яхача Дерригдунен выставке. Из зӀамига, хоза книжкилг да нанайцаша, удэгейцаша, ивахаша, эвенаша, чукчаша, орочаша, къилбаседени къилбаседа - малхбоалени кагийча народностий кхычи викалаша Владимир Ильич Ленинах яздьраша юкъера гулдаь дикагӀа мел дола хӀамаш тӀаяздаь. «Тайга сужне йода» яха цун цӀи символични я, тайге бахаши къахьегаши болча нах шоаш чӀоагӀа лоархӀаш волча сага сужне болх накайоьхи юртарча хьалха рибак хиннача, хӀанз РСФСР писателий Союза правлене член волча Ходжер Григоре дешаьялхен тӀа язду: «Первобытно - общинни строя чура гӀа баьккх долххаше а социализме дахар, — цу тайпара хӀама истореа хӀаьвелиз довзанза да. Из никъ тхога хьахьенхар Ленин ва. Цудухьа цхьанне а, цхьанна а язао ленински никъ тӀара довхарддац тхо».

Кулга говзал эггара дикагӀа йолаш болча наха дукхадезаш кийчдаьд книжка—сувенир. ВеттасаргӀашта тӀагӀолла техар чкъеьоан цӀоке да, цу тӀа гӀолла кепатеха уьттадаьча дошо кӀаьдагӀа чкъьоран чӀоп тарвонийт.

Евгений БУГАЕНКО,
АПН корреспондент.

ХАОТТАМ

Тахан республике гӀоллех Грозне хувцалуш морхаш а йолаш, йовчан а йоаццаш, хьаьда лостам боаццаш, гӀийло. гӀаьхьача боаамга кхоачаш мух а хьекхаш ха хила а фегара температура республике гӀолла 23 — 28 градус, Грозне 25 — 27 градус йовхал йолаш хила а тарлу. ДӀахорча шина дени шиь буса хувцалуш морхаш а йолаш, ха чакхйоаллаш цхьацайолча моттигашка юкъ-юкъе лаьгӀо догӀа а делхаш, цкъаза из а къукъаш, хьаьда лостам боаццаш, гӀийло мух а хьекхаш ха хилаш фегара температура буйсашка 7 — 12, деношка 20—25 градус йовхал йолаш хилаш тарлу.

Метеостанци.

Сийлахь а боккха Дай - мехка тӀом тӀа Советски халкъо котало яьккха 25 шу дузача дийнахь — 9-ча Мая В. И. Ленина цӀерагӀча майдан тӀа республика юнармейций парад хилар. Трибуна тӀара царга мовошал хоттеш, уж доккхача цӀейца декъала буьцеш бар партен Нохч - ГӀалгӀайчен правительствен викалаш, Советски Союза турпалаш, партен комсомолен ветеранаш, Дай - мехка тӀем тӀа хиннараш. Город Грозне, Гудермесе, Сунженски, Урус - Мартане, кхыча а районашкарча юнармейцаша дакъа лаьцар параде.

Парад чакхъяьнначул тӀехьагӀа вокхаргий наьна тӀа зизай корсаш яьхе бахар пераде декъа лаьцарша. КПСС Нохч - ГӀалгӀай обкома, республика Лаккхехьарча Совета Президиума цӀерах хьалхара зизай корс Ӏойиллар КПСС Нохч - ГӀалгӀай обкома хьалхарча секретара нов. Апряткинас Нохч - ГӀалгӀай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председателa нов. Алмазовас.

ТӀема тӀа латташ шоай вахар дӀадениарaш даге бохаш цар сий деш хилар цу дийнахь П. Мусорове цӀерагӀча майдан тӀа, городе Старопромысловски а иштта Наурски, МалгӀабика, кхыча районашка а гулбеннараш.

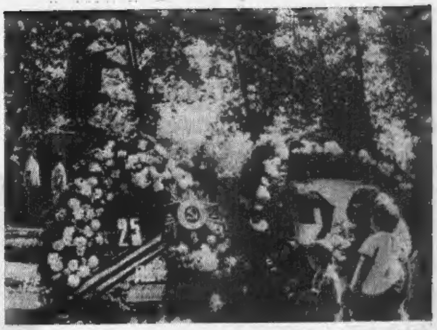

Сурта тӀа: (Лакхехьа). Дай-мехка тӀема турпалашта оттадаьча памятник юхе зизай корсаш Ӏохойихкаш. (Лохехьа Грознерча № 1 йолча школа-интерната дешархой параде.

Н. КОБИАШВИЛИ,
суртийн текстн.

МЕТТАШЦА «ХЬАЛЙОАХ ВОРДА»

Цкадарега шо, бетта 12 сом алапи а нийдеш-болх беш нах ба Назране, аьлча, А.. ГӀалаг рзаннавеш. 120 сом дац уж, шийтта сом да. Ца теше, дӀахатта укхазарча быткомбината болхлошка.

Хьалс хӀама а доацаш багӀа шийна нохора болхлой укх шиш бетта. Дийнахь 3—4 саг воагӀа цига коч, хачий, достом, кхыдола барзкъа тегийта. Бакъда барзкъа а дайте дӀа-м водац царех саг. Хьачувоаллашехьа хоатт укхаза сагага: тӀаьи кӀалха хӀама мича йоал хьа, сенах дайта воал хьо барзкъа? Вож лаьтта а лаьтте дӀаводя. Шоай заведующена Танговa Раййна бӀарахьежe Ӏоховаш тӀаккха цехера йиъ кхалсаг. Ран конторе йода. Конторе кулгаш дӀа-хьо дохийт: яц материал, йоацар мичахьаре яхьаргьа. Предприяте йоккагӀа хьабе болх боадаш саг висача фу де доагӀа дуьцаш дола къахьегама закон касадеш саг вац, болхлоштен предприятен юкъера къахьегама договор цхьанахьа сейфа чу улл.

Иштта ясала латт укхаза цаьха хьаштеш кхоачашде хьалийллача цеха болх, хӀаьта вӀалла наьсархошта эшаш йоаца продукци арахецача цеха гӀулакхаш кӀежйоахаш да. Дукха бац укхазарча цхьан цех кьаю полиэтилена пленаш ховтташ нах. ХӀаьта а уж хьаю берриге низ тӀабехийте. ТӀаккха Армавире, кхыччахьа дӀахьа а йихье хала дехар а деш уж маьхала йоах. Валови продукци арахецара план кхоачешхул. Быткомбинатанаькъашка кхы хӀама а эшац.

Дукха ха йоаццаш хьалийллай метташ ду цех. Уж наха дӀанийду яхаш, кхыча цехашта йоагӀа материалаш а ахча а — дерригa цунна дӀатӀахийцад. Ерригача быткомбината доагӀача ахчах ах по лу. Метташ да шоана, ва нах, коч е, хачий е, модж яша яхаш быткомбината сатот ма де!

Укх шера хьалхарча шиш бетта наха 16,2 эзар сома гӀулакх дьа ала йиш йолаш ба (план 16,7 эзар сом). Бакъда, къаьст-къаьстта даь гӀулакхаш малагӀаш да, ма хетта: цхьаннахьа дика хургда уж шоллагӀчахьа геттара кочча хургда.

Метташ а юргӀаш а эш наха. Уж ма де яхац. ХӀаьта а хоза юргӀ баларах кхоачам мичаь сага Ӏа кхидола, гӀулакхаш ца деш хилча.

Юрташка бахача нахага-м вӀалла дӀа а ехац быткомбината кулгаш, Города юкъе хьо дӀа мел хьежача сапожни, сахьаташ тоаду «бунеш» вгӀа, юрта цаӀ яц. Ерригача районерче 18 бытовой точкех 14 центре я. Корех ара а хьежаш багӀа города автобусни станце сапожникаш, сахьаташ тоаду, кхыбола мастераш. Царех цхьабараш района гаьнна ялача йоккхийча юрташка бакъахьа бедарий? Цу тӀа цхьа цаӀ дӀа-хьа лела мастерской а мичай укхаза юрта бахача наха лаьрхӀа. Укхазарча кхаь машинах цаӀ тоъаргьяр цу гӀулакха. Из деш дац.

Лехача, техача шортта торонаш я укхаза наьсархой хьашташ кхоачашде. Наха цӀеноаш хьадеча эшачоа хийца цар хьашташ кхоачашде йиш йолаш я комбинат: кор, низ хьаде мастерскеш, ардакх яккха дика пилорама я укхаза. Вакъда, уж зӀамаш гаьнна дӀа а ухаш хьанйю наха: яц, хьаяхьац уж укхаза. Цкъа наха цӀеноаш хьалде, кхыдола балхаш до вӀашагӀъелла кхиша бригада елар.

Шоай машинаш, мотоциклаш я дукккача наьха. Укхазарча автотранспортни предприяте хьамча камераш тоаю мастер шиь болх хьабе витац цар, аргӀа латт цига. Быткомбината дукха хӀама эшац из вулканизаци ю цех хьаелла. Дукха ха я станок хьаенз латта. Из чоалхане йоаца цех хьаелла оарцагӀвоалаш саг ца хилча пайда бий цул?

Цхьаькха проблема а я къоастае езаш, нагахьа санна быткомбинат бокъонца наьха хьашташ кхоачашде уйла йолаш яле. Вей лекхехьа яьххача тайпара, хӀама санна мара комбината материалашца Ӏалаш ца йича дӀакъоалла еза аьнна хеташ я укхаза цхьа йола бытовой точкаш. ДӀахаттам моллагӀча сапожникага, укх бетта, укх кӀирагӀа мел тӀоарса, мел айраш деннад хьоца, аьле, «Еррел-м деннадац аьнна нана тӀелга мӀарца шиь церех натохаргьа цо. Цунга хьежжа мара касса дӀачулуш хӀама яц, кхоачашьен план яц. Бакъда, болх боаца цхьа минот-м яккхац цо. Хьацарах Ӏо а вахе гон етташ воаллаш хул малх санна къегаш кела тӀа йоалхача яккашта.

ТӀаккха из товар мичара уж цунна? Вазар тӀа а вахе къайлагӀа доххача сагагара хьаэц. Кога тӀирс хьабу. Вохк. Ахча кисса долл. Цун фу дов помещени, инструменташ, балха вя ала бахьан доллш да. Из гӀулакх тохкаш бац комбинате, цӀенхаштта беш тӀахьожам бац. Ботинка, ики, сахьат тоадача хьанийца ахча кисса дол цхьанолча мастера. Прейскурант, хӀаьта яьнздеш квитанцеш дац. Шийна иштта «Ӏаьржача къорге» гӀолла пайда хуландаь алапий хӀемига дале а вист ца хулаш, ца ладкъаш вагӀа из. Из вов быткомбината кулгалхошта, хӀаьта ца гуш сакха оагӀор хиеш уж.

— ТӀаккха хӀана багӀа мотт шоана уж шийтта сом алапий а нийдеш балхар дӀа а ца болхаш: — аьлар сога быткомбината цхьан болхлочо а.

Укхаза-м цкъаза пачхьалкхен я аьле вывеска хьал а элле пех, е кхыйола бытовой точки хьайийлле саг болх бе волалуш моттигаш а нийслу. Ханахьа гучайланзар СурхотӀа иштта къайлагӀа хьайийлла столярни цех.

Уж кхоачамбоацараш цӀендаь дӀадахаза ларгдац Назранерча быткомбинатера, тӀаккха мара кхоачашдулургдац цунна тахановча дено шийна хьалхашка уттаду декхараш.

М. КАРАЕВ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛАДУВГӀА, ХЬАЖА

12 май
РАДИО

6.30 — Юрта Ӏуйре (эрсий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15 — Переданчий программа. 8.22 — Бетховен. «Ветта соната». 8.45 — Депутаталле оттабийча кандидатех дола дувцараш. Николай Рыженков (эрсий меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — «Къона тӀехье» (гӀалгӀай меттала). 16.15 — Литературни передача. Из Ленин волча кхиннав» яха Ведзижева очерк (гӀалгӀай меттала). 16.33 — «Коммунист - революционер» яха Дудаев Султанах йола очерк (гӀалгӀай меттала). 16.50 — Кердa хоамаш (гӀалгӀай меттала). 17.05 — Илли, ашараш, халхара ашараш. 17.30 — Вай индустриальни мохк (эргий меттала). 17.45 — «Цар цӀераш йицъургьяц» яха корреспонденци (нохчий меттала). 18.00 — Кердa хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Кердa хоамаш (эрсий меттала). 18.30 — Ашараш. 18.40 — Москва.

12 май
ТЕЛЕВИДЕНИ

18.00 — «Юртера вахар» (нохчий меттала). 18.20 — Телекердадараш (нохчий, эрсий меттала). 19.00 — Спортивни дневник. 19.10 — Киножурнал. 19.20 — Шоана, бераш. «Виъ танкисти жӀаьли» яха художественни фильм (6 сери). 20.15 — Шоана, зӀамига бераш! 20.35 — Дунен мехкашта юкъерча хьалах дола къамаьл. 20.40 — Вайджиев. «Дуэль». Эрсий драма Нальчикски театра спектакль.

13 май
РАДИО

6.30 — Юрта Ӏуйре (нохчий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.28 — Ленинан некъ» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15 — Переданчий программа. 8.22 — Бахмутова Александрий иллеш. 8.45 — «Пхийте доалаш латт партийни вешара сетера дешара шу (нохчий меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — «Агитпункта сердал» яха радиокорреспонденци (гӀалгӀай меттала). 16.15 — Концерт. 16.45 — Кердa хоамаш (гӀалгӀай меттала). 17.00 — Москва. 18.00 — Кердa хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Кердa хоамаш (эрсий меттала). 18.30 — Ашараш. 18.40 — Москва. 19.30 — «Къона тӀехье» (нохчий меттала). 20.00 — Бадха ди чакхьяьнначул тӀехьа» яха концерт. 20.30 — Москва.

13 май
ТЕЛЕВИДЕНИ

18.00 — Школьникашта. «XVIII-ча бӀаьшерара эрсий культура истори тӀера» яха фильм. II раздел (нохчий меттала воаккхаш). 18.20 — «Юрта школе» (нохчий меттала). 18.50 — Телекердадараш. 19.05 — Хоамаш. 19.10 — Республика кооператорий съездага. 19.20 — Киножурнал. 19.30 — Бераши. «Виъ танкисти жӀаьли» яха художественни фильм (7 сери). 20.15 — Шоана, зӀамига бераш! 20.35 — Аз гӀулакх ду Советски Союзана. Кагирхоита йола передача. 20.55 — «Анна Каренина» яха художественни фильм (2 сери). 22.10 — Документальни фильма кинозал.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гӀа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-06; редактора зам. — 3-30-11; бехктехкама секретара — 3-34-38; партийни вахарен, культуран, промышленностен отделий — 3-42-30; Юрта боахамийи письмой отделий — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект, 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-06; зам. редактора — 3-30-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05094, Заказ № 2533.